

La traducció d'Antoni Canals del *Pater Noster*, *Ave Maria* i *Salve Regina*: edició crítica a partir d'un nou manuscrit

Emili CASANOVA

Universitat de València
Acadèmia Valenciana de la Llengua
emili.cassanova@uv.es

RESUMEN

Se ofrece aquí la edición crítica de tres opúsculos d'Antoni Canals (1352-1419) a partir de un manuscrito desconocido hasta ahora encontrado en Nápoles. Se trata de la traducción del Pater Noster, Ave Maria y Salve Regina desde el latín con la intención de permitir leer un texto recomendado a la clase noble y burguesa del momento. La edición va acompañada de un apéndice de variantes entre los dos manuscritos conocidos hasta ahora, uno por obra. El texto es uno de los más ricos lingüísticamente de la literatura religiosa medieval catalanvalenciana. Permite resolver algunos hápaxes como *níxol* 'necio'.

Mots claus: Edición de textos, siglo XV, literatura catalana, Antoni Canals, traducción, Pater Noster, Ave Maria, Salve Regina.

Antoni Canals' translation of Pater Noster, Ave Maria and Salve Regina: critical edition from a new manuscript

ABSTRACT

In this review it's offered the critical edition of three Antoni Canals (1352-1419) opuscles, from an unknown until now manuscript found in Naples. It's the Pater Noster, Ave Maria and Salve Regina translation from Latin which had the purpose of allowing to read this recommended text to the nobility and the bourgeoisie of that historic moment. The edition holds an appendix of variants between both unique manuscripts till now, one per work. It's one of the linguistically richest texts of medieval catalanvalencian religious literature. It solves some of the hapaxes, for example, *níxol*, 'stupid'.

Key words: text edition, XV century, Catalan literature, Antoni Canals, translation, Pater Noster, Ave Maria, Salve Regina

Sumario: 0 Introducció; 1. *Pare Nostre*; 2. *Ave Maria Gratia Plena Deus Tecum*; 3. *Salve Regina*

0. Introducció

Entre l'any 1395 i 1406 Antoni Canals va traduir el Pater Noster, l'Ave Maria i la Salve Regina, a prec de Pere d'Artés, mestre racional del rei Martí l'Humà, que li donà a conèixer l'original llatí d'autor anònim, traducció que dedicarà a n'Artés en reconeixença. L'acompanyarà amb un pròleg original, un dels millors textos de Canals, on es veu la satisfacció que li feia el text i la seua traducció.

La versió de Canals va tindre tant d'èxit que la reina Maria i el rei Martí en tenien còpia, com es veu per la carta del rei a Pere Queralt el 15 d'abril de 1406 demanant-li el llibre que li havia deixat perquè se'l copiara (Rubió i Lluch, J. Documents per a la història de la cultura catalana migeval, 2 vols, Barcelona, 1918-21, reeditada per l'IEC, 2000, I, p.437).

Aquesta traducció era coneguda fins ara gràcies a l'edició del doctor Josep Vives, "Exposición medieval del PATER NOSTER en traducción catalana de fray Antoni Canals", en AST, XXVIII, 1955, pp133-56 i "Exposiciones del AVE MARIA y SALVE, en traducción catalana de fray Antoni Canals", en AST, XXIX, 1956, pp79-94, a partir del manuscrit únic conegut fins hui, conservat en la Biblioteca de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, ms sense numerar, ff.282v-378 (Laureano Robles, Escritores dominicos de la Corona d'Aragón, Salamanca, 1972; BITECA, Manid 1056, Teixid 1857; Pseudo-Bonaventura, ff.199 fins al final. És una edició incompleta perquè en el manuscrit, còpia de mitjan XV, manquen algunes pàgines. Esta edició ha servit a tots els estudiosos de l'obra, com a mi mateix que la vaig usar en El lèxic d'Antoni Canals, València: Biblioteca Sanchis Guarner, 1988, sempre comparant els mots rars i nous com nitxol o ausades, amb l'original llatí de Migne, Patrologia Latina, vol 149, pp569-590. Ara el descobriment d'un nou manuscrit, còpia també de l'original, el XXII.158 de la Biblioteca Comunal de Nàpols, gràcies a Anna Maria Compagna i Maria Rosario Grizzutti, procedent de la Biblioteca del Museo Nazionale della Certosa di San Martino de Nàpols, i procedent de la casa teatina de Sant Paolo Maggiore, m'ha fet revisar el text per veure'n els canvis lingüístics, i adonant-me que és una versió completa i millor que l'anterior la done a conèixer.

En efecte, presente ací l'edició crítica del ms de Nàpols, tot seguint el sistema de transcripció dels Nostres Clàssics de l'editorial Barcino, és a dir, amb fidelitat a l'original a pesar que en algunes ocasions la versió del ms editat per Vives sembla millor a la llum de la versió llatina que he consultat en tot moment. Acompanye l'edició del ms napolità amb una aparat complementari de totes les diferents variants entre els dos manuscrits coneguts. Com l'anterior aquesta nova edició es basa en un text copiat per un amanuense oriental, segurament del Rosselló (dubla, conguxa).

Una caracterització d'Antoni Canals i una bibliografia actualitzada la podeu consultar en la introducció de Curt Wittlin i Emili Casanova a la meua edició del Tractat de Confessió d'Antoni Canals, València: Denes, 2010.

1. *Pare Nostre*

Al molt honorable mossén Pere d'Artés, cavaller maestre racional del senyor rey en Martí, frare Anthoni Canals del Orde dels frares preïcadors, indigne maestre en la sancta theologia, inflamada, pura e studiosa oració.

Plagué a la divinal bonesa que no ha molts dies passats vostre humilitat venc a la mia cel·la portant un cistern dins lo qual eren exposates les oracions de la Ave Ma-

ria, del Pater Noster e de la Salve Regina, les quals obres diligentment havia ensercades. E com a petició vostra dins la mia cel·la yo legís les dites oracions expostes a forma de contemplació, fuý axí esbaýt en lo dit legir que no sabí clarament ja la dita obra de quin doctor era, car l'estil contén en si ten gran e tant entesa matèria de contemplar e tanta claradat de ordinació que no-m sé bonament si aquell qui féu la dita obra era dins los cors o era arrapat ab Sant Pau fins als cells de la visió divinal. Lig yo e relig la dita scriptura e adés me dóna de vijares sia obra de mestre Bonaventura, adés de mestre Ozibert, adés me ve en la pensa que algun sant àngel la hage revelada a algun solitari cartoxà o a algun separat e devot ermità, en la qual scriptura veig tanta devoció, tant gran sciència, ten gran propietat de sentències e tant ample cel per a contemplar! E qui vol queucom sentir de la dolçor del sant sperit e de la suavitat de la altra vida, lige la dita scriptura, car allí porà contemplar cosas molt pus altes que sol ne luna ne steles.

E com vos me pregàssets que la dita obra volgués arromançar per profit de molts, no m'i son volgut trigar per tres rahons:

La primera, per devoció de la Incarnació, la qual és contenguda en la oració de la Ave Maria. La segona, per la propietat de la oració que és mostrada en lo Pater Noster. La terça rahó és per la gran sperança que nostre Orde ha totstemp posada a la Salve Regina.

E fo lo primer estament qui ordonà que la Salve Regina se digués cantant fahent professó. E hagueren-hi los frares tanta devoció, que diverses vegades fon vista la Verge Maria ab son fill en lo braç sots forma de petit infantó al cap de la dita professó. E quant los frares dehien: "Salve", ella los saludave e s'inclinave a ells, e quant dehien "Mostre'ns Jhesu Christ beneýt fruyt del teu ventre", la Verge Maria anava per mig de la proffessó mostrant lo seu car fill a cascun dels frares.

Mas requir e prech a vos, mossényer, de dues coses. La primera és que la dita obra sia comunicada indiferentment a tot hom qui la vulla, car gran sperança he en nostre Senyor Déu que gran proffit se'n seguirà per la virtut que ha en levar les penses en alt e fer-les spirituals a portar a menyspreu lo món ab totes ses falces pompes e delits. La segona, de la qual requir a vós e a tots quants legiran la dita obra, que és una excel·lent oració, és que us ordonets en tal forma en nostre oració que sia profitosa e faça algun fruyt, e porets-ho fer si quant legirets la dita contemplació vos sforcets que vostra oració hage quatre coses:

La primera, que sia pura, ço és, que en aquella hora que legirets la dita obra foragitets de vós matex tant quant porets ne en vós sia tota ocupació de les cosas temporals, posant-vos detràs en aquella ora totes quantes cosas són en aquest món, imaginant que la Verge Maria és tota pura, e que no demanats a Déu sinó dolçor de sperit, en guisa que no us digue Jhesu Christ la peraula que dix als fills de Zabadeu qui demanaven honor temporal, e dix-li: "No sabets què's demanats". A la dita puritat pot ajudar que hom trameta la sua cogitació sobre los cels e que contemple's aquí los tresors spirituals infinits als quals les riqueses de aquest món en los seus falsos delits no poden ne deven ésser acomparats.

La segona cosa és que la dita oració sia fervent e inflamada, no pas tébea, ço és, que tot lo cor, tota la cogitació s'escalfe en la oració, la qual sia encesa ab lo vent del sant sperit. E per tal diu sant Bernat que tota oració és tébea sinó la encén lo vent e gràcia del Sant Sperit, e diu lo sant Agostí que la obra tant és pus digne en la oració quant la fervent affecció és precedent. A aquest inflamament se pot avidar ab sospirs multiplicats, ab plors procurats, ab la attenta cogitació de la passió de Jhesu Christ.

La terça cosa és que la dita oració sia feta en loch amagat e apartat, com en aquesta manera la Verge Maria hoí la salutació del àngel, qui li dix: "Ave Maria, en la cambra apertada, car sapiats que en la dita oració ha paraules molt amorosas e lo spòs e la sposa són molt vergonyosos e no les volen dir en publich". Per què no y ha millor loch que en la cambra o la capella, ço és, dins casa, en ora que lo ventrell sia buyt e la persona sia ben disposta. Gran perill seria dir-la en publich car la matèria és molt alta e tota spiritual, e vanaglòria s'i mesclava, la qual se afferre tant com pot ab la spiritualitat: perdries tot lo mèrit, la qual vana glòria devem molt squivar en aquests nostres dies.

Una vegada un dexeble interrogà sanct Bernat per què havia dit Jhesu Christ que hom faés oració dins la cambra tancat, com en altra loch hagués dit que la lum dels hòmens, ço és, les bones obres, devia resplendir per tal que fos vista e que Déu se nos loat. E respòs sant Bernat: "E com hom porta una petita lum, deu-la ben guardar del vent per tal que no s'apac. Mes quant hom porta un gran faró, ab gran vent lo deu hom portar per tal que més se encena. Los nostros pares antichs portaven grans falles de caritat e de lum de virtuosa vida, per què aquells les podien ben mostrar; mes los qui porten petits lums de fort pocha bona vida, amagar les deven del vent de vanitat". Pot avidar, mossényer, al dit enflament cogitar en los defalliments e humiliar-se a Déu pregonament de tot son cor. No és cosa en lo món que tant de bé faça a la dita oració com fa apartament, car streny lo hom ab si mateix e fa-li ahunir e ajustar la virtut que havia sperada.

La quarta cosa és breu oració e que sia feta sens fatigació e sens anuyg, car, segons que diu sant Jerònim, més valria dir un psalm ab devoció que dir tot lo Psalteri sens devoció e poca atenció, car la mel celestial no deu ésser remusagada, specialment aquesta meravellosa oració, la qual se deu dir breu, ço és, un dia la Ave Maria e no tota, mes depertir-la en dos dies. E axí mateix del Pater Noster e de la Salve Regina per tal que alguna cosa se'n digerescha e'n romangue dintre lo nostre cor. Tanta suavitat hi ha e tanta spiritualitat e dolçor celestial que axí com a vianda preciosa se deu resobre, ço és, un petit algun die, car com pus poca serà mills se convertirà dins nós e mils nos acostarà a Déu. Legit he que una fembra dehia tot jorn ab gran devoció lo Pater Noster ab la Ave Maria en lo angle o rachó de la Seu, e lo bisbe de aquella vahé que una coloma devallave del cel que ab la sua ala li torcave les làgremes dels seus uylls. E demanà lo bisbe a la dita dona què dehia la dita oració, e ella dix que lo Pater Noster e la Ave Maria; e dix lo bisbe: "Ay madona si vos sabiets e dehiets lo Psalteri quant bé'n fariets". Tant li dix lo bisbe que la dona après de ligir per ço que pogués dir per oració lo Psalteri, e com la dona faés oració e digués lo Psalteri vahé lo bisbe que la coloma no devallave sobre ella, axí com havia acustumat, per la qual cosa lo bisbe entés que la oració que fahia de dir lo

Psaltiri per la sua gran prolixitat e longuesa era anujosa e indevota, per què ell manà a la dita dona que tornàs dir en sa oració lo Pater Noster ab la Ave Maria axí com se havia acostumat.

Donchs, com aquesta contemplativa oració sia queucom larga, amonest e prech tots aquells qui la diran que la pertesquen en diversos dies rabent petit de la vianda axí preciosa. E prech nostre Senyor Déu que axí se incorpore en ells que sien en tal manera inflamats en Jesu Christ e en la gloriose mare sua, que null temps sien separats de lur amor e gràcia. Amen.

Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum

O sobirana clemència, ineffable dignitat e benignitat, o merevellosa bonesa, o longuesa, altesa, amplexa, pregoneza de la divinal caritat, yo vil fanch e sutze pudrimer, abhominable e malvada creatura, e lo Déu dels Déus e lo Rey dels Reys e lo senyor dels senyorejants diu sí ésser pare meu. Com fareu oratió, diu Jhesu Christ, digats axí: “Pare nostre qui est en los cels, santificat sia lo teu nom”. E pus que açò diu aquell qui és pura veritat: “Sens dubta cosa és molt vertadera, yo són ben cert que sens tota comperació me ame molt més que lo meu pare ne la mia mare carnals, hoc encara més que yo no am mi mateix”. Donchs, de ten gran e de ten excel·lent pare se eleverà e-s exalçarà lo meu cor axí com una gran àguila; pus que yo són fet hereter del cel e del peradís, menysprearé de aquí avant totes les coses jusanes.

Què-m fa a mi de aquí avant de les honors terrenals pus que yo són fill de Déu. Certes, major vituperi seria a mi desijar honor terrenal per gran que fos, que no seria al fill del emperador que desijàs ésser albelloner. ¿E què-m fa a mi d'aquí avant de les riqueses terrenals qui son hereter del Rey eternal? Major confusió e vergonya seria a mi haver cura de les riqueses terrenals per grans e per abundoses que fossen que no seria al fill del emperador fer-se femeter.

Què-m fa a mi de aquí avant dels delits carnals e terrenals per grans e per delitables que sien, pus yo són fill del creador e senyor de tot lo món. Certes, major confusió seria a mi delitar-me en res que en lo món sia que no seria al fill del emperador que-s delitis en ronya sutza e pudent. Quina cosa bella, quina bona, quina profitosa e quina desiderable que a mi pusque plaure e delitar, qui són hereter de sobiran ben, de la font del qual ix tota bonesa e tota ballesa? Totes aquestes coses jusanes en esguard de la mia heretat no són sinó una semblança o ombra.

Acostar-m'é, donchs, al meu pare qui no vol altre cosa sinó que yo l'age e-l possehesque. E donchs. ¿Seré negligent ne reposaré ma cogitació ne intenció en altres coses? Certes no, ans postposaré e lejaré totes altres coses e corraré al meu pare ab tota ma força e virtut e ab ell reposaré. Assats e sobres de gràcia és a mi que yo hage aytal pare, per què de tot mon cor me'n ayre a ell; ne miraré ne veuré res sinó lo meu Déu, car l'uyl de la mia pensa va e corre a ell, qui molt és plasant e delitós al meu coratge; diré donchs: *Pater noster*.

O Déu, yo mel o bresca en la mia bocha com lo meu Déu yo apell e nomen pare meu. O dolçor, o plaer inextimable, o cantilena ineffable, ¿Com te gos dir yo pare

nostre? O alegria, o admiració, o tanta dilecció qui recompleix totes les mies medules, com yo puch dir que pare meu est tu? E que procehiré d'aquí avant? Què diré més? Què demanaré? Pus pare meu és tu, sí en tot loch est, e axí és ver. Digues, pare meu, com és lo cel cadira tua?

Mes tu, benigne senyor, vols que't digam pare nostre qui és en los cels, per tal que'ns leus de les coses terrenals a les alteses celestials on lo teu poder, la tua saviesa, e la tua bonea singularment resplendexen, e on sia pare nostre per tostemps ab tu la nostra conversació e que no't demanem coses terrenals sinó solament bens celestials; hoc e per ço dien que est en los cels, que nós siam fets cels spirituals e per ço que tu pare nostre faces en nosaltres la tua habitació. Quina cosa, donchs, nos retardarà ne quina'ns tirarà atràs, quina cosa nos empexarà que nosaltres no tingam vida spiritual e no terrenal per tal que en nosaltres sia la tua habitació?

O digne admiració, o meravellosa habitació de Jhesu Christ en nosaltres; yo, qui són fems e pudrimer abominable e latrina de peccats, per la gran clemència del meu Déu són fet tabernacle seu, e yo qui són ple de molta legea e de gran pudor seré temple de Déu sant, cadira de la sua saviesa e habitació del Spirit Sant.

O beneventurat die, o beneyta hora serà aquella com yo posaré aytal habitador; tenir e retenir-l'è e no'l leixaré fins que yo'l introduesca dins mi e fins que ell me meta dins la casa sancta de Jerusalem, de la mia engendradora, ço és, en lo repòs de suau contemplació allí on dormen e reposen les ànimas beneyrades. Donchs, diré "Pare nostre qui és en los cels, sanctificat sia lo teu nom". O, e com se segueix ben, o e com se continua altament. O, e com és ordonada bellament la següent petició a la damunt dita, ço és lo *sanctificetur nomen tuum, al pater noster qui es in celis*; car la filial devoció e la celestial contemplació converteix tot lo coratge del fill al pare celestial per tal que crit e digue: "Pare meu, sanctificat sia lo teu nom", quaix que diga: "No deman riqueses terrenals ne delits, ne honors temporals, ans deman que sia tot convertit en tu e que sia tot divinal". Sia sanctificat lo teu nom per tal que la mia part racional sia il·luminada ab la tua saviesa, en guisa que com serà purgada de tota error e de tot dubte e de tota tenebrosa obscurat, hage de tu, senyor, pura e sancta conexença. *Adveniat regnum tuum*: Vingue en nós lo teu regne per ço que la mia part *reracible* sia fortificada ab lo teu poder, e se'n pug a la dreta part del regne qui és cosa molt difficil.

Fiat voluntas tua sicut.

Serà *feta la tua voluntat* per tal que la mia part concupiscible sia endolcida ab la tua bonesa e ab la tua caritat perfeta, en guisa que plenàriament en les coses que a tu, Senyor, plaen e per la vera amistat de dilecció sie ab tu un voler e un no voler. Sia, donchs, sanctificat, Senyor lo teu nom, quant és a la pura conexença e claradat del enteniment. Vingue lo teu regne, quant al fervent e inflammat desig de la affectió: "Sia feta la tua voluntat axí en la terra com en lo cel", quant és a la obra de la nostra perfeta servitut. Sia, donchs, sanctificat en nosaltres lo teu sant nom, lo qual eternalment és tot sant, en guisa que tot quant vehem, tot quant hoÿm, tot quant entenem e tot quant sentim, tot o ordonem a la conexença e amor del teu sant nom, qui és tot gloriós, en guisa que ell sia a nosaltres sant, ço és, sens tota terrenitat, e sia tot pur, en guisa que, purgats nosaltres e spetxats de tota airostat e de tota

vanitat e de tota fantasia infructuosa, conegam a tu totstamps en totes coses, tot piadors e sant pare, dressant incessantment los uylls de la nostra pensa a tu qui est lum eternal; conexent a tu, qui est en totes coses, te vege e-t conega. E com és dolça lum e delitable cosa als huylls de null temps sepear ne lunyar-los ne-l sguart de tu, que est vertader sol de justícia. O, e com és dolça, e com merevellosa als ulls la claradat dels teus raigs: sia donchs, senyor, santificat lo teu nom e vinga lo teu regne.

Axí, Senyor, com lo regne de aquest món ha ocupada la mia ànima e l'a tota dissipada, tota squinsada e ha ennegrida la molt amada esposa tua que és la mia ànima, per semblant forma la vanitat e la sutzura de aquest món ha tirat a si tot lo meu cor, tot lo meu coratge e tota la mia affectió, en tant que solament yo cogit les coses terrenals, solament sent les coses que són carnals e en aquestes pos la mia affectió, fet són ciutadà de aquest món, e pos tot lo meu estudi en seguir e servir de tot mon cor lo príncep de aquest món. Mes digues-me, Senyor, e no són yo creatura tua? Donchs, vingue lo teu regne per tal que-l príncep de aquest món ne sia foragitat e tu, Senyor, sol regne en mi, tu sol habita en la mia casa e en la mia pensa. Què deman, què vull, què desig, on vaig, hon discórrec, per què-m scamp axí? Assats és a mi, Senyor, lo teu regne car lo meu se'n porta tot lo meu desig e recompleix tota la mia affectió. E, donchs, vingue lo teu regne, senyor, ne cogit yo de aquí avant altra cosa, ne desig altre cosa, no pos la mia affectió en altre cosa sinó en ton regne; sia en aquell regne la mia afectió e el meu sadollament, sia en aquell regne tota la mia conversació. Tu, senyor, és sol bon, tu és sol desiderable amador de les ànimas, tu sol me regesques, tu sol me endresses, tu sol me plàcies, tu sol hages tot lo meu cor qui és zelador de les ànimas. En tu sol repòs lo meu cor, tu-m ompla lo meu coratge per tal que ab gran virtut puig a tu, qui és centre e regir meu e redemptor de les ànimas. E, donchs, senyor meu, vingue lo teu regne.

Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra.

Sia feta, senyor, la tua voluntat axí en la terra com en los cels. Açò vull, açò desig ab totes les mies entràmenes, que en mi, de mi e per mi sia feta la tua voluntat e no la mia; tot són teu perquè a tu tot sol desig donar tota lahor, per açò són fet, per açò són nat, que solament serch la tua honor. D'aquí avant no cercaré lo meu bé propi, d'aquí avant no consideraré la affectió de mos amichs, ans solament me sforçaré de complir e metre en obra en totes coses lo beniplàcit de la tua sancta voluntat. No cogitaré de ací avant quina cosa és amergosa, quina cosa és dolça, quina cosa és honor e quina menyspreu, quina cosa és difícil e quina carregosa e quina leugera, quina cosa és aspre e quina suau. Mas ab gran e fervent desig e ab tota velocitat correré a complir e metre en obra totes quantes coses yo sabré que sien plasents a la tua sancta voluntat. Aquesta oració cosa sola és a mi plesent, açò sol és a mi suau, açò sol és a mi leuger, delitable e amable: més que en totes quantes coses vullés que sien aspres, difícils, vils amargures, cerch e requir fer agradablement la tua sancta voluntat. O goig, o dilecció, o alagria, la qual entres dins les mies madules de les mies entràmenes, fe'm ten assenyalada gràcia que yo tot e totalment, totstamps e en tot loch, me pos a tota la tua honor, subjugant-me tant com pusque a servir e fer la tua sancta voluntat.

O Senyor, e ja pogués complir tot sol tot ço en què tu trobaries pler. Maior goig trop e més ho aprov e més ho desig ab totes les mies forces e ab totes les mies entràmenes scampar-me en la tua honor e satisfèr de mi mateix la tua sancta voluntat que alagrar-me en qualsevulla delits qui sien en lo món, posat que sien celestials o divinals. Car si yo, Senyor, per tu ere escorxat e per la tua honor sostenia les majors passions e les pus cruels morts que sien en lo món, més les aprovaria e més me'n alagraria que tots quants plaers són creats, e encara més que tots quants goigs ni plaers yo poria haver ne obtenir en paradís eternal. Si ja, donchs, los dits goigs e plaers no venien en major honor tua, los quals no desiyara pas per rahó de la delectatió que yo hi trobaria, sinó solament per rahó de la tua honor. No som yo, Senyor meu, fet per aconsolar la mia vanitat, ans són fet per honrar la tua gran magnificència. Quina cosa és a mi major, quina cosa és a mi pus dolça, quina cosa és a mi pus amable que resolre e scampar tot mi mateix en la tua honor.

O festa, o goig, en açò stà tot mon solaç, que yo pusque fer queucom per la tua honor per aspre e per dificil que sia. Aquest és lo goig dels àngels, aquest és lo desig celestial, aquest és lo premi dels sants, que't pusquen de tot lur poder servir, de tot lur poder a tu amar e conformar e concordar-se plenament ab la tua sancta voluntat, e merevellar-se contínuament de la tua gran magnificència e honor. No dubte yo, ans son ben cert, que'ls àngels e les ànimas sanctas més se alegren de la granea de la tua honor que de la granea e de la magnificència de la tua glòria. E per ço dich, Senyor, que sia feta la tua sancta voluntat axí com és feta en lo cel, ço és en spirits celestials, axí sia feta en la terra, ço és los hòmens qui habiten en aquella, per guisa que nosaltres volentorosament e fervent te obeescam e siam totalment conformats a la tua sancta voluntat segons virtut de nostra possibilitat.

Panem meum cotidianum da nobis hodie,

Done'ns vuy, Senyor, lo pa nostre de tots dies. O, e com són ben ordonades, e com bellament són ajustades aquestes paraules ab les damunt dites! E jatsia que açò se puxa spondre e entendre del pan material e del pan sacramental, emperò, declaram-ho del pa sacramental qui és lo vertader cors de Jhesu Christ. E, segons que ja és dit en les paraules de Jhesu Christ, ha maravelós orde. E com aquí és tant digne, dispost a reebre lo sagrament del altar e offerir lo fill a Déu lo pare com és aquell, lo qual axí com a demont és dit ordona si mateix totalment en Déu e quant al enteniment e quant a la affecció e quant a la obra. Qui s'és donat totalment a Déu, qui tot si mateix ha cremat en sacrifici, qui en si és tot anichilat per humilitat e se n'és tot entrat en Déu e dins Déu e no demane res que sia seu propi, ans solament cerque les coses qui són de Jesu Christ, aquest aytal pot reebre verdaderament Jhesu Christ en aquest sacrifici e offerir-lo per si e per los altres a Déu lo pare. E per ço ans de aquesta petició ne posà una altra lo vertader mestre, quant dix: "Sia sanctificat lo teu nom", e tantost après de açò abtament ajusta a les dites paraules "Done'ns vuy lo nostre pan cotidià o de tots dies", on per tal com lo poble de Israell exí de Egipte en la sanctificació del teu nom e passà a peu sech la Mar Roga de les abundants temptacions, morint los dits egipcians en la dita mar. E açò en lo adveniment del teu regne, lo qual poble en lo desert de contemplació fon atès e entés solament a la servitut divinal, que és feta axí en la terra com en lo cel. Com en lo dit desert hagués fam, demanà al pare celestial manna que és pan del cel. E per açò diu: "Done'ns, Senyor, lo pan nostre de tots dies". Aquell qui en temps passat

seyén en Egipte sobre les olles de les carns, menyspresant are les dites carns, demana solament lo pa vivent que és devallat del cel, dient: “Senyor done’ns vuy lo pa de tots dies”.

O bonea de Jesu Christ infinida, o merevellós goig de la nostra pensa, aquell qui és Déu meu, spòs meu e amor mia, aquell qui és premi dels sants, goigs dels àngels, e peraula de Déu lo pare, és fet menjar meu qui·m nodreix e·m sostenta. Aquell qui és lum del món, sol del cel e saviesa de Déu lo pare és fet sadollament del meu coratge. Aquell qui és fill de la verge e rehempso humanal e glòria del cel s’és fet bocí meu. ¿Què desig més? ¿Quina cosa me pot d’ací avant adolceir ne plaure? No plàcia a tu, Senyor, que pus que al meu cor ha ten noble vianda que s’adelit en menjar qui sia de aquesta present vida.

Prech-te, Senyor, que·m digues com se pot fer que après tant noble, ten suau, ten habundosa e ten dolça vianda, lo cor se pusque delitar en coses vanes ne sutzes, ne com lo cor se pot sepear sol per un moment de aquest menjar axí noble. E jatsesia que·ll no·l puxa rahebre tostemp sagramentalment, almenys lo meu cor no deu cessar de rominar, mastegar e remusegar-lo spiritualment. En veritat merevellosa cosa és e appar molt més que merevellosa, com no defall lo meu cor en aquesta preciosa vianda per sobres de dolçor e per gran amor e per excés de furor.

O bon Jhesús, tu tot sol sies vianda mia e sadollament meu, de tu sol havia fam, tu solament manig ab appetit insaciable e per totstemp sia famolent de tu. ¿Quina cosa és pus dolça que tu, quina cosa és pus suau que tu? ¿Quina cosa és pus amable que tu bon Jhesús? Tu sol vull menjar, tu sol desig mastegar. Tu te adolcesques tostemp en lo meu cor, la tua sola odor deuria sadollar tot lo món. Quant més a nós dones la tua vianda, la qual tu és mateix. Si en la peraula que ix e proceheix de la tua bocha som tots recomplots, sadollats e vivim, ¿Quina cosa és e com gran rahebre en la bocha tu qui est peraula eternal e mastegar-te ab les dents del coratge? E ¿Com és que·l meu cor no se delite axí en tu que totes coses oblit, solament tu? Si alguna cosa terrenal o la sua semblança ocupa a vegades lo meu cor axí fortment que tu, Senyor, li vens en oblit, ¿Com és que la tua presència no·l sadolla e no·l embriague en guisa que li vingue en oblit tot lo món, hoc encara mi mateix de qui és lo dit cor? Donchs, pare celestial, donen’ns vuy lo pa de tots dies. Mes vuy, Senyor, vuy, done-nos aquest pa per tal que en aquest món present e en l’altre totstemp la ànima presencialment sia a nós present totstemp, almenys spiritualment aquest menjar en tal forma que null temp sia passat ne esdevenidor.

Mas, o bon Jhesús, tu dius que vuy nos sia donat per tal que nosaltres digam: “¿Per què cuytes tant de ésser ab nós, per què no·t speres fins a demà? Senyor, ¿Què veus en nós, què coneixs en nós, què sens en nós, que axí fortment és embriach de nostre amor?, ¿Què guanyes e què trobes en nós, quin fruyt hauràs de nós, que axí cuytes e no sabs gents tardar ne trigar, e si axí t’streny la nostre amor e·t força que no·t pots trigar ne alongar que no sies tantost ab nosaltres en los quals no trobes guany ne profit? E nosaltres, qui som pudrimener, leigs e indignes de ésser nomenats creatura tua, per vils que siem no devem trigar de ésser ab tu qui axí vols ésser ab nós. Com, emperò, nós dejam demanar a tu qui és sobiran ben e spill sens tota màcula e solaç dels àngels, tu, bon Senyor, segons mostra’s, no vols trigar; per

semblant forma no volem d'equí avant tardar ne trigar: vuy, donchs, Senyor, te demanam per tal que vuy te hajam. No és, Senyor, tarda la tua intrucció. E què seria, Senyor, si demanàvem e no impetràvem per ço com tantost te demanam e't desijam e açò desiges tu que façam. Acoste't, Senyor, al nostre cor, car lo cor nostre puge a tu e tu és embriague de nós, e nosaltres som embriachs de la tua amor.

Tu donchs, Senyor, portes sobtosament tu mateyx a nós, e nosaltres portes a tu ab lo gran càrrech de la tua amor, e remoguda tota triga abraçes a nós e nós abraçam a tu. O senyor meu, la mia ànima defall entre los teus braços abisada, abraçada en la ardor e fervor de la tua amor, on com yo, Senyor meu, sentí ton abraçament, tu depertist lo meu coratge.

E primerament lo sadollist, après lo embriaguist e despuys ab los teus abraçaments e besaments has complida de son la mia ànima e reposa en los teus braços. E posat que sia indigne, e ja per axò no la foragites de tu ne li fuigs, ans strenyent-la ab tu matex crides e dius: “Mes-vos, fils de Jherusalem, que no despertets ne façats vel·lar la mia amada, de fins que ella o vulla. Mes una cosa me fa meravellar de la tua clemència, bon Jesús, per què diguist, pa cotidià, car vols ésser tu Senyor a nosaltres tots dies pa e per tots dies continuament. E ¿No seria, Senyor, assats, que per un die habitasses en nós e stiguesses en nosaltres?, donchs ¿Per què vols ésser tots jorns en nós, què't havem fet? Mes que diré de tan gran benivolència tua, Senyor, no sé què me'n digue, car en aquells tresors de la tua clemència defal ten fortment lo meu coratge qui no pot considerar una petita sintilla o spurna de tant gran abís. Per què, senyor, no sé dir altra cosa sinó que tu pusques tostemp servir, pus que tu tostemp vols star ab nós e que nós per tots temps stigam e siam ab tu e que null temps no-ns partiscam de tu, qui és spòs ten benigne e vianda molt suau. Senyor, degloteix-nos dins tu ab la tua amor e devoció, ab tal forma que no vullam ne puscham d'aquí avant pertir de tu. En aquesta forma, done a nosaltres lo pa de tots dies.

Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimitimus debitoribus nostris.

Senyor, lexe e perdone a nosaltres los nostres deutes axí com nós los lexiam als nostres deutors,

Ordone, Senyor, les dites coses e ajuste les axí. O bon Jhesús, tu has donat a nosaltres, indignes servents teus, benignament e graciosa la tua nobla vianda. Mes tembé tem-me que no sia convidat a aquest convit axí com fo Aman al convit de Ester, qui fon penjat. O bon Jhesús, si no és aquesta la tua intenció, emperò, yo he gran temor de la mia disposició, car conech los meus peccats. ¿Que faré, donchs, lo convit és aparellat ample e abundós, los convidadors, ço és, los sants àngels, me insten que y vage? La fam me desperta e m força, emperò no presumesch acostarm'i e açò per tal com he peccat. Què faré, donchs? Congoxen-me, constrenyen-me molt fortment de cascuna part. Mes, certes yo no ignor, ans sé ben què faré, iré me'n al pare meu celestial, lo qual clamaré e invocaré dient:”Pare nostre que és en los cels”, e dir-li-hé: “Pare meu, yo contra lo cel, e davant tu he peccat, no són digne de ésser appellat fill teu. Mes sia la tua mercé, pare, que m faces un dels teus logaders, ço és, que m leys los meus peccats”. O benaventurada regonaxença de la

culpa, la qual merex obtenir los abraçaments del pare, poràs fer per aventura que per la fervor de la amor yo-m resolgue e-m regal tot entre los abraçaments del meu pare e seré mudat en altre home e, lladonchs, gosaré menjar del vadell saginat. Re-lexe'ns, donchs los nostres deutes.

O, e com és merevellosa la bonesa de Déu envers nosaltres, car menyspreat lo havem, per vil sutzura lo havem donat e cambiat, emperò, ell nos consola e-ns amonesta que li demanem vènia, car vol-nos remetre los deutes ab les offenses, les quals coses no ha volgudes atorgar als àngels qui peccaren. O bon Jhesús, e com nos pots d'aquí avant mirar que axí legement te hajam foregitat de nós. Mes, pus, Senyor, que-ns aconsoles, demanam que-ns leixis los nostres deutes, e donchs, Senyor, lexe'ls nós si-t plau, car ja has tu pagat lo deute per nosaltres en sacrifici. Tu est aquell qui-ns mostres que digam: "Lexe'ns, Senyor, los nostres deutes". Açò, Senyor, pots tu fer. E ¿Com, Senyor, e no és ja feta la pau? Certes sí és. E donchs, Senyor: "Lexe'ns los nostres deutes axí com nós los lexam als nostres deutors". O, e com és beneventurat lo deute qui-s remet e-s perdona per la amor de Jhesu Christ! O beneventurada offensa, la qual podem al·legar devant Déu en remissió de nostres peccats! E, donchs, germans molt cars, no-ns vullam entristar si los hòmens nos offenen, si-ns fan injúries, si-ns donen afficcions, si-ns empatxen e si-ns prenen ço del nostre forçivolment, ans nos ne alegrem trobant-hi goig e-n desigem ab gran affectió. Car nós, relexants les dites coses als proïsmes, porem al·legar a Déu que-ns sia relexat lo nostre deute, ço és, los nostres peccats. No és dubte que no sia de gran virtut et de gran efficàcia la dita al·legació, la qual nos mostre lo nostre coratge e advocat Jhesucrist dient: "Lexats e serà-us lexat" *Lexe'ns* donchs, Senyor, *los nostres deuters axí com nós los lexam als nostres deutors*.

Et ne nos inducas in temptatione.

Senyor, no-ns portes dins la temptació: ¿Què-m aprofite Senyor, ésser batejat e purificat del tocament del cors mort si après de açò toch la mort? No-m baste a mi, Senyor, que tu-m lexis los peccats que he comesos si tu, Senyor no-m guardes, e no-m deffens. Sens tot fre yo cauré en los peccats, si, donchs, Senyor, tu vols e permets que siam temptats per ésser provats e humiliats e exercitats, sia a la tua mercé que no-ns leixis intrar dins la temptació. Senyor, ¿Què aprofite a Aman qui per lo rey Ster fon exalçat sobre tots los seus prínceps, com après per la sua gran supèrbia font penjat en una biga, e ¿Què aprofiten a mi tot quant te he demanat en les damunt dites peticions si tu, Senyor, no-m conserves en ben ajudar-me contra les temptacions?

E donchs, Senyor, no-ns aports a dins la temptació. Tu, bon Senyor, vols que demanem en la forma damunt dita, car permets-nos ésser estimulats e agullonats ab diverses temptacions dels peccats qui-m combaten de present, car molt són inclinat a peccat, e si tu, Senyor, no-m guardes e no-m deffenses per tal que recórrega a tu. Tu, Senyor, exercites e cerques tota manera e tota via per tirar-nos a tu, car desiges nós que siam ab tu. E, donchs, yo qui són temptat fugiré als abraçaments per tal que ell rahebe mi qui fuig anant a ell e que me aconsol, per tant con són tot temorós, e dir-li-hé: «Pare, Senyor, no-ns aportes dins la temptació». Açò vol, açò desige, açò speredes lo pare meu, que yo córrega al reffugi ab abraçament e al sin de la sua mise-

ricòrdia, en guisa que yo deffiant totalment de mi matex solament confiy d'ell. E donchs, Senyor, no·ns aports adins la temptació.

Sed libera nos a malo.

Mes deslliure'ns de mal. Ver és, Senyor, que nós som dignes de tot mal per ço com havem menyspresat a tu qui és tot bé. Mes, pare molt clement, mira a la tua infinida clemència e no vulles regardar a la reprovada malícia nostra, e leva de nos altres miserables e flacs lo càrrech importable, lo qual nos posa en gran opresió e·ns scampa e·ns retarda de tot ben. Deslliure a nós, Senyor, servents teus, per tal que ab tota llibertat puscham entendre a la tua servitut. E majorment nos deslliure de aquell horrible e terrible mal eternal per tal que no siam privats ne sepperats de la tua desijabla visió, la qual cosa avorresch en tots los meus ossos. E com, senyor, què haurà approfitat ésser stat creatura tua si jo no·t posseesch vessant-me me totalment en tu en la vida eternal la qual nos vulles atorgar tu qui est beneventurat per secula seculorum. Amen

Aparat crític: Manuscrit de Nàpols/Text de Vives

-/TÍTOL O PREÀMBOL EN LES EXPOSICIONS SEGÜENTS, ÇO ÉS, PRIMERAMENT EN LA ORACIÓ **Ave Maria gratia plena, Pater nostre qui es, Salve ragina misericordie.**

maestre/mestre	fo/fou
maestre/mestre	qui ordonà/que ordenà
la/-	- fahent/e fahent
bonesa/bonea	professó/processó
que/-	ella los saludave/ella·ls saludave
diligentment/ab gran diligència	e s'inclinave/inclinant-se
ell: en Vives, no en ms.	totes ses/les sues
a/en	qual requir/és requir
dit/-	a vos, -/ a vos mossényer
obra/-	dita/present
contén/conté	és/-que
ten/tan	nostre/vostra oració
tant/tan	sforcets/sforçarets
e/a tanta	quant/com
claradat/claredat	porets ne en vos sia/- en vos sia
era/si era	no us digue/no diga
Pau/Paul	dix-li/dient en aquells
als cells/al cel	què·s demanats/que.us demanats
dóna de/donava	contemples/contemple
separat e devot/solitari	deven/deuen
ermità/heremita	cosa/-
scriptura/scripta	cogitació/oració
ten gran/tanta	E per tal diu sant Bernat que tota oració
per a/per contemplar	és tébea sinó la encén lo vent e gràcia del
qui/si vol	Sant Spirit/-
sant/- spirit	e/- diu lo/- sant Agostí/Augustí
per tres rahons/e açò per tres rahons.	digne/fervent
nostro/mon Orde	oració/dita oració
a/en la Salve	quant/en quant

affecció/oració
 avidar/ajudar
 multiplicats/multiplicats
 manera/tal manera
 -/estant
 en/-la cambra
 - ora/tal hora
 dir/de dir
 - vanaglòria/si vanaglòria
 perdries/perdriets
 la qual -/la qual cosa
 dins -/dins en la cambra
 resplendir/resplandir
 E respòs/Al qual dexeble respòs
 com/quan
 s'apac/la y pusque apagar
 -/Jesu Christ que hom faés oració dins en
 la cambra tancat com en altre loch
 (repetit)
 mes/mas
 un gran/ gran
 mes/Mas
 los qui/aquells qui
 porten/aporten
 petits lums/bona vida
 de fort poca bona vida/patita lum
 mossén/moss(enyer)
 enflament/emflamament
 los defalliments/sos defalliments
 car/cor
 lo hom/tot lo home
 ab/en
 ahunir/hunir
 sperada/separada.
 ab devoció-/ardor de devoció
 tot lo psalteri/lo psalteri tot
 -poca/ab poca
 -specialment/e specialment
 -Maria/M
 E no/- no
 mes/mas

dos/II
 faró/faro
 preciosa/celestial
 resobre/reebre
 algun/cascun
 mills -/ mills nos
 mils/molt més.
 fembra/bona dona
 ab la Ave/e la Ave
 lo angle/un angle
 e/hon
 aquella/-
 la sua ala/- ala
 li torcave -/li torcave e li axugava
 seus uylls/- uylls
 E – demanà/aprés la dita visió, demanà
 dehia -/dehia en la dita oració
 e ell /al qual
 dix/respòs
 psaltiri/psalteri
 bé.n/bé fariets
 ligir/legir
 pogués/pusqués
 psaltiri/psalteri
 sobre ella/tanint hi esment per moltes
 vegades, lo dit bisbe no y vehé jamés
 devallar lo dit bisbe sobre la dita dona la
 coloma
 axí com/segons
 acostumat/acostumat,
 que fahia/ho fahia
 en sa oració/la oració
 lo Pater/del Pater
 ab la Ave/a de la Ave
 se havia/- havia
 acostumat/acostumat
 qui/que
 rabent/raebent
 que sien/e sien
 lur amor/lum amor

-/MOLT DEVOTA ORACIÓ E SALUDABLE SOBRE LA SANCTA ORACIÓ DEL PATER NOSTER

Tuum/-
 bonesa/bonea
 altesa/altea
 amplesa/amplea

- pregoneza/e pregoneza
 sutze/molt súzeu
 pudrimer/podrimener,
 e lo Deú els Déus/-

com/quant
 fareu/farets
 est/és
 -/molt
 yo/-
 exalçarà/exaltarà
 pus yo/pus que yo
 abondoses/habundosas
 dels delits/haver delits
 pus -/pus que
 delitàs/delitar-se
 sutza e pudent/súzea pudor
 bella/és bella
 ben/bé
 bonesa/bonea
 negligent/necligent
 intenció/intenció e cogitació
 ayré/hiré
 ne/e no
 O Déu, yo mel/O mel
 com/quant
 o admiració/-
 o tanta dilecció/o dilecció o cant, o
 admiració
 recompleixs/recompleys
 com/quant
 puch/pusch
 est/és
 Pus/Mas digues
 si en tot loch est/hon és tu si en tot loch
 és
 mes/mas
 qui/que
 leus/leves
 alteses/riquesas
 resplendexen/resplandeix
 ço/açò
 dien/diem
 est/és
 cels spirituals/-spirituals
 per ço que/que per tal que
 habitació de/conversació
 pudrimer/podrimener
 molta legea/- legea
 gran pudor/grans peccats
 temple/tant ple
 Déu sant/stanta
 com/quant

posaré/posseyré
 Jerusalem -/Jerusalem, sobirana que és
 mara mia en lo tàlem
 de la mia engendradora/engendradora en
 lo tàlem
 benuyrades/beneventuradas
 ben/bé,
 damunt/demont
 no deman/non deman
 obscuradat/obscuritat
Adveniat regnum tuum/-
 la mia part/part
 reracible/irracible
 -/en mi
 fortificada/sanctificada
 se'n/seu pug
 del -/del teu
 qui/que és.
 tua -/tua sicut.
 Serà/Sia
tua -/tua sancta voluntat
 endolcida/endolceïda
 bonesa/bonea
 la vera amistat/haver amistat
 dilecció/devoció
 nostra perfeta/-perfeta
 en guisa/en e per guisa
 e amor/-
 spetxats/spolsats
 vanitat/terrenitat
 est/és
 conexent a/conexent tu
 est/és
 en totes coses/axí que en totes coses
 lum e delitable cosa/cosa e delitable
 lunyar-los/los ulls
 ne-/ ne
 est/és
 -/tota
 ennegrida/coneguda
 sutzura/súzea
 meu coratge/-
 e tota la mia affeció/- affeció
 solament sent les coses que són carnals/
 aquest món solament desig les cosas
 carnals
 ciutadà/cuitada
 meu/mon

scamp/scap	a servir/en servir
lo meu/lo regne	pogués/pusques
porta/aporta	tot/- ço/
ne cogit/no cogit	so en/-
ton/lo teu	que/e quant
bon/bo	pler/plaer
ompla/tu umple	approv/approva
regir/regne	qui/que
los cels/lo cel	aprovaria/appriaria
la tua -/tua sancta	-/de
lahor/honor	-/de
fet/feyt	ni/e
mos amichs/dels amics seus	ne/e
de complir e metre en obra en totes co-	pas/jo
ses/metre en obra	hi/la qual hi
beniplàcit/beneplàcit	som/són
ací/aquí	fet/feyt
amergosa/amarga	mon/lo meu
oració/- cosa	pusquen/puxen
quantas/altres	servir -/servir e
aspres/difficils/	sancta/-voluntat
amargures/amargues	tua glòria/lur glòria
dilecció/delectació	en/en los
fe'm/fes-me	obeescam/obeiscam
ten/tant	

Panem meum cotidianum da nobis hodie, done'ns vuy, senyor/Dóna'ns senyor vuy lo pa nostre de tots dies/tot die.

E com/-com	pan/pa
damunt/demont	seyen/schia
pan/pa	nostra pensa/pensa nostra,
sagramental/sacramental,	e/-
declaram/declarem	fet/feyt
sagramental/sacramental	-/e fill de la verge
qui/que	adolceir/endolcir
digne/digne e	al meu/lo teu
rehebre/-	ten/tant
-/sant	aprés/-tant
sagrament/sant sagrament	noble -/noble vianda
fill/-	dolça vianda/-
com a/com	delitar/adelitar
enteniment/inteniment	jatsesia/jatsia
affecció/affectatió	que·ll/que
dites/demunt dites	puxa/pusque
sech/exut	totstemp rahebre/reebre tostemp
morint/morant	sagramentalment/sacramentalment
mar -/mar roge	-/reebre
entés/encés	sol/-

manig/meing
 adolcesques/endolcesques
 a nos -/que-ns
 tu es/és tu
 com/quant
 rahebre/rebre
 se delite/s'adelit
 solament/sinó solament
 tots dies/tot die
 Mes/Mas
 La ànima-/almenys lo hajam
 vuy/huy
 sens/sents
 es/est
 trigar ne/- ne
 pudrimener/podrimener
 a tu/- tu
 vuy/huy
 si/si-t
 desiges/desigs
 embriague/embriach
 mateyx/-
 abraçes a nos/abraçes nos
 abraçam a tu/abraçam tu.

-/e
 senti/sentís
 ton/lo teu
 embriaguist/embarguist
 despuys/depuy
 axò/açò
 fuigs/fuges
 Mes/Man. El paràgraf Mes vos, fils de
 Jherusalem, que no despertets ne façats
 vel·lar la mia amada, de fins que ella o
 vulla” tradueix Adjuro vos, filiae
 Jerusalem, ne suscitetis nec evililare
 faciatis dilectam, donec ipsa velit”
 fils/filles
 de/-
 -/senyor
 tu senyor/-
 ten/tant
 spurna/purna
 -/a tu
 per tots temps/- tots temps
 ten/tant
 degloteix/degluteix nos
 -/nos.

Et dimitte nobis debita -nostra sicut et nos dimitimus debitoribus nostris/-.

noblesa/nobla
 Mes/Mas
 tem/tam
 a/en
 fo/féu
 Amán/Naaman
 temor/pahor
 coneix/conexent
 meus/grans
 Mes/mas
 pare meu/meu pare
 que/qui
 logaders/logaters
 leys/lexes
 regonaxença/conexença
 culpa/colpa
 bonesa/bonea
 cambiat/menyspreat
 consola/aconsola
 legement/leialment
 hajam/havem
 Mes/mas

pus -/pus que,
 aconsoles/aconselles
 demanam/deman-te
 leix/lexes
 ést/es
 devant Déu/devant
 peccats/deutes.
 Porem/podem
 relexat/lexat
 al·legació/-
 coratge/jutge
 Jhesucrist dient/dient Jhesu Christ
 deuters/deutes
 nós/nosaltres
 deffens/defens dels peccats qui·m comba-
 ten de present, car molt són inclinats a
 peccar e si tu, senyor, no·m guardes e
 no·m defens
 leix intrar dins/lexes en dins
 Ster/Assuer
 aprofiten/aprofità
 damunt/demont

ben/bé	deslliure'ns/delliura'ns.
aports/aportes	menyspresat/menyspreat
vols/de les coses	Mes/Mas
per tal que recorrega a tu/per tal que	reprovada/depravada
recorregam a tu	reguardar/guardar
fuig/fiug	opresió/affictió
aportes/aports	ben/bé
açò/e açò	deslliure/delliura
al sin/en lo sin	a/en
deffiant/desconfiant	vessant-me/vessament me
confiy/confiu	en tu/enta
sed libera nos a malo/-	est/és
Mes/mas	

2. Ave Maria Gratia Plena Deus Tecum

A tu, senyor Déu meu, faç aquelles gràcies que puch de la pregonesa de les mies entràmenes, per ço com has volgut pendre e unir a tu nostra natura e ésser portat en lo ventre virginal, néxer de la verge sagrada e ésser nodrit ab la sua let, e bolcat en la sua falda, e subjugat al seu regiment. Com emperò, Senyor, tu regesques e governs tot lo món, fas e red-te moltes gràcies. Senyor, per ço com mi qui són pudrimer sítzeu e legea abhominable, ple de grans vicis, tant que són indigne de viure e de haver ésser humanal, has volgut inluminar ab tanta lum que yo sàpia que tu, Senyor meu, hages mara. Tu, Senyor, has atorgat a mi, indigne peccador, que jo puga saludar la tua beneyta e gloriosa mara. No has feta, Senyor, tanta de gràcia a totes les nacions del mon car no·ls has manifestat aquest tan sobiran benefici. ¿On és, Senyor, aquell teu poble elet, lo qual traguist de la captivitat de Egipte ab la tua mà poderosa e ab lo teu braç vigorós, portant aquell per lo desert a la terra de promissió ab tants senyals e ab tant grans meravelles de la tua magnificència? Senyor, e ¿No és aquest poble aquell al qual tu prometist tant sant benefici?, ¿Per què, donchs, no has manifestat al dit poble qui·t colia, e has manifestat a nosaltres ydòlatres e infaels com sia sobiran e gran e merevellós benefici?, ¿Per què lo has manifestat a nosaltres que som poch en nombre, com lo dit benefici ignoren molts e quaix infinits pobles? Senyor, e ¿No és tu creador de tots los hòmens, los qual tu has formats a ymage e a semblança tua? Senyor, cosa és acostumada revelar los secrets als amichs, e ¿Per què, donchs, los reveles als teus enemichs e majorment a mi qui de la sobirana part del cap fins a la planta del peu són tot infeccionat, e ab tot mon sforç e poder fas les coses que són contràries a la tua sancta voluntat? ¿Per què, Senyor, has volgut tant noble do e tant excel·lent tresor ésser manifestat al teu servent sobre inich, sobre infael e sobre malvat comunicar? E no·t dóna viyares, Senyor, que yo no honre ans scarnesque la tua sancta mara? ¿Com se pot fer que lo superbiós presumescha saludar la humil, que·l sutze e ell leig salut la sobre casta, que lo va, qui no és sinó sola e pura vanitat, salut aquella qui és tota divinal e tota celestial, que aquell qui és tot terrenal saluda aquella tota sancta e tota pura e que·l fill del diable saluda la mara de Déu? O, bon Senyor, e ¿On és la reverència que vos aportats a la vostra sancta mara? E ¿Per què permetets, Senyor, que aytal gent la salut? O piadós Senyor Jhesús, creu que açò fa la gran e excessiva caritat e amor

que tu-m portes. Certes no ha bastat a la tua sancta caritat que tu sies estat subjugat a tot escarniment e menyspreu, ans encara permets que la tua preciosa mare, la qual seu a la dreta part, sia tractada, nomenada e saludada ab labis pol·luts per tal que pusques inflamar nostre coratge ab la tua amor e de la gloriosa tua mara: no és dubte que nós no siam indignes de saludar la tua gloriosa mara. E creu yo fermament que no és àngel en lo cel qui dignament puga saludar la tua beneÿta mara,e, donchs, quant més yo ne seré digne qui són sutze e lege creatura.

Gran meravella em do del hom mesquí com no tremola e com no s'espanta, com saluda tant e tant gran senyora com és la mara de Déu. Mes dich, de cert, que detestable e molt reservada cosa és de renominar e sovén nomenar la dita mare de Déu ab la bocha e après tractar dins son corage coses vanes e no aprofitoses, hoc e a vegades leges de parlar ab la sagrada mare de Déu tenent-li girada la squena. Ab gran honor e reverència deu ésser saludada la mare, humil Verge Maria benehuÿrada, car ella vol e demane aytals qui s'ecosten a ella reverentment e devota e aytals ama, aytals nodreix e aytals reeb en fills. O ben és beneventurat aquell qui de tot son poder se sforce de semblar la mara de Déu!

Certes, aquell li sembla qui menyspresant tota cosa qui és sens Déu se conjuny e-s ahuneix purament ab Déu ab singular amor, e stant crucificat ab Jhesu Christ ha fam e set de la salut de les ànimas. O, gran merevella és que'l cor del hom no sia arrapat qui saluda aytal mare verge, cor aytal parla ab la mara de Déu e contempla en quina forma ha presa carn humana de ella e s'és fet hom dins ella. Aytal veu e mira en quina forma per rahó de la sua gran humilitat les coses sobiranes són ajustades ab les jusanas e les jusanas ab les sobiranes. O, e com en aquesta salutació no regala la nostra pensa on vahem Déu haver nós tant amats que en lo ventre virginal se és volgut fer germà e frare nostre qui ja és os e carn nostra.

O merevellós e ineffable scampament de la divinal bonesa. O ab quanta devoció se'n deuria scampar lo nostre coratge devant tal e tant graciosa verge per la qual havem merescut obtenir tan gran scampament divinal e per lo qual merexem ésser germans de Déu e heretés del seu regne. Bé deuria habundar la nostra bocha en gran dol, car com saludam tant dolça e tant benigne senyora e beneÿm lo seu fruyt sobre dolç, tot suau e tot dolç és lo seu fruyt, lo qual adolceix la boca e lo cor de hom savi. Bé és meravellosa cosa la abundància de aquesta verge, la qual com és saludada porta a cor de aquell qui la saluda lo seu fruyt molt suau. E tant com se alegre e-s delite més en lo fruyt tant més impetre hom de la verge sagrada mara, la qual null temps cessarà de donar ço que hom demana si ja donchs l'om qui la saluda no diu: "Prou n'é". O meravellosa senyora, gran merevella és com no-ns delitam tant en saludar-te a tu, que totes coses ne ignoràssem e no volguéssem més saber sinó tant solament tu e lo teu fruyt. O verge arrapadora dels coratges. O admiració de les penses, o regaladora de les affections, Déus te sal.

O Senyora, que-ns fas concebre lo teu fruit, ¿Per què.ns recompleix del cel, per què de tant vils hòmens fas senyors? Per què, senyora, nos embriagues de la amor del teu car fill com no puscam satisfer a ell ne a tu? O amadora de les ànimas, què aprofita que nós ab gran amor amem lo teu preciós fill, e no basten a tu los cels e los bens qui són en aquells que encara requieres e demans los nostres coratges, com

emperò sien sutzes, pudents e terrenals? Reebz los dits coratges, tu qui est cassadora de les ànimas e nodreixs-les en lo sin de la tua gràcia. ¿E com qui és qui pusque fugir a la resplendor de la tua claradat e als raigs de la tua pietat? No és nàgú en lo món de la calor de la tua caritat, car lo cel e la terra són plens dels teus sants beneficis. En tot loc hon habitam vem habundantment lo benefici del ventre virginal. Avet, verge sancta, que en tot loch nós retents ab los teus sants beneficis, e per totstemp e enloch has stesas e esbandits los braços de la tua benignitat per tal que no pusquan rahonablement fugir de tu que est mare molt dolça, ans reposen totstemp en la falda de la tua dolçor. Adonchs, frares molt cars, correts de totes parts e saludem aquesta tant nobla e tant suau verge, e digam- li: “Déus te sal Verge Maria”.

Senyora mia, suplic-vos que hajau paciència en mi per ço com yo us dic la salutació angelical e no puch angelicalment viure, ans visc diabòlicament. Abhominable són e presumesch-vos de saludar-vos, verge sobre dolça, yo confiy de la vostra sobre gran bonesa, e inflammat ab la vostra gran amor no he pahor de saludar-vos, posat que'n sia molt indigne, per ço dic Ave, que vol dir Déus te sal. O, Senyora, e ¿Quina cosa és a mi pus dolça que'l teu Ave, lo qual ab una dolçor celestial embriaga tot lo cor devot. Certes, aquell qui devotament vos saluda pot dir: “La mia ànima se és regalada tantost com saluda la mia senyora, defallit ha lo meu cor e la mia carn com yo parle ab la mia senyora”. O verge sagrada, e ¿Qui és que no deffalga ab vós com mira e veu que migençant aquesta salutació vos sots empenyada del fill de Déu? ¿Qui és que no defàllega, considerant que'l fill de Déu és portat en lo ventre e ab los teus pits és stat alletat? Donchs, digues, Senyora mia, ¿Quina cosa ous pus volenterosament que aquesta salutació: Ave, en la qual és coneguda mara de Déu? Tu vols que los hòmens se alegren en tu e en tal guisa que tot lur goig redunden en aquell da qui tu est lur goig. Tu est porta cristal·lina e vols que per tu nós siam ajustats al teu fill. E donchs, diré Ave, hoc verament Ave, car tot lo meu cor obri lo teu Ave.

O merevellós e sobremerevellós Ave a la presència del qual tots los demonis fugen, los peccadors ploren, los faels se deliten, los àngels se alegren, la peraula és encarnada, la verge és prenyada. Certes, gran és e merevellós aquest Ave per lo fruyt del qual les creatures són renovades, los hòmens son rehemuts, los àngels son reperats. E, adonchs, tota creatura sens fi a tu crida e diu: “Ave per secula seculorum”. O tot dolç e tot suau Ave, e merevellós e sobre merevellós Ave, per los quals les terres se alegren, los cels se rihen e les coses jusanes són conjunctes e unides ab les sobiranes. O benaventurat Ave, lo qual il·lumina l'enteniment, sadolla la affectió, leva la pensa a contemplar les coses celestials, resplendeix dins nostra coratge, lo pits ne és adolcít, la carn ne és penitenciada. E, donchs, bé deig dir Ave o Ave encadenat qui restrenys lo cor ab la verge sagrada e'l separe de les coses terrenals. Lavors, com lligues fermament lo miserable ab la misericòrdia, lo servent ab la senyora, lo fill ab la mara. O amable Ave qui acostes a tu per tal que't salut aquell qui vol ésser encadenat ab la tua amor. E com més te saludarà de cor pus fortment serà stret ab la tua amor, e com pus fortment serà stret pus volenterosament te saludarà, e en axí lo Ave e la amor crexeran egualment e la un multiplicarà l'altre tant fins que lo cor de aquell qui't saluda defallesque per sobre de dolçor. O amor virginal, lo amador rets divinal, e fas verginal aquell qui és ensutzehit ab molta legea.

Adonchs, dich-te Ave, Ave senyora mia, mara mia, hoc, e cor meu e ànima mia, Verge Maria, Maria verge, dich- te Ave. O nom suau, o nom dolç o nom plasant, nom de la Maria. ¿Què he fet? ¿Què he presumit fer e com he fet excés de gosar te nomenar? ¿Qui és qui hage hoÿdes semblants coses que'l fill de perdició, sach ple de peccats, servent del diable te presumesca nomenar? O, amor mia, nom de la mara de Déu, sàpies que la amor no sap què vol dir pahor. Perdone'm, Senyora, per ço que t'è gosat dir que-t am car si yo no són digne de amar-te, tu est digne de ser amada. E ¿Qui és senyora que se estigue de amar-te com per los teus beneficis impetrem de amar gràcia e glòria? Per tu, senyora, són romputs los ligams, són pegats los deutes, són vençuts los vicis, són reperades les cosas trencades, són trobades les coses perdudes, són renovellades les coses antigues, són fortificades les coses flagues; són fetes grans les coses minves, són exalçades les coses baxes, són promogudes les coses començades, són acabades les coses imperfetes, lo cor n'és purgat, la pensa ne resplendeix, lo coratge se n'inflama, lo pits se'n regale, lo gust se'n endolceheix, lo sguart se n'emballeix, la peregrina e orfane n'és sposalada, la sposalada n'és mudade. Totes aquestes coses són fetes per tu, Verge Maria, donchs, dir t'è: Ave Maria.

Verament ben est Maria, car est stela de la mar amargosa e, Senyora, stela est de la mar, car te ha tramesa lo raig del lum eternal al món, lo qual és posat en extrema amargor, est mar amargosa passionant lo teu cor en la passió del teu car fill qui fo posat per nós en la creu. Est senyora pujant-te'n sobre tots los òrdens dels sants àngels fins a la dreta part del teu fill. Est stela de la mar nosaltres guiant. Est mar amargosa havent de nós compassió, e est dita senyora nosaltres deffenent. Est stela de la mar per honestat, mar amargosa per pietat, senyora per potestat. O Senyor ver Déus, de què.t retribuïrem per tantes gràcias que-ns has donades. E ¿Què.t havem fet, Senyor, ne què.t podem fer com nós siam constituïts de totes parts de grans tenebres, lunyats e molt seperats del port de salut, gitats a culpa de grans ones e de maror, e a perill de negar e quaix beguts per la pregonea de la mar, e en gran soberga tempestat! Has-nos volgut donar tant noble solaç, tant dolça companyia, tant profitosa ajuda, ten piadors socors com és la Verge Maria, stela radiosa. O, certes, bé és beneyta la nit, bé és beneventurada la tenebra, bé és gloriosa la scuredat qua ha merescut ésser il·luminada per aytal stela; certes, aquesta nit és il·luminació mia en los meus delicis.

O gloriosa verge, pus que tu est stela de la mar, en aquesta mar vull ésser tant com viure en aquesta present vida, per ço que totstemp sia yo en aquesta mar de perfeta amargor, plorant e gemegant mos pecats, havent compassió de Jhesu Christ per mi crucifigat, e havent e passant dolor de les misèrias e affanys del mon proïsme. Totstemp vull nevegar en aquests tres pélechs de mar per tal que aquesta gloriosa stela totstemp me sia guiadora. O, e com són mesquins tots aquells qui viuen en grans delitaments e no saben ne volen entrar en aquesta mar, e a la fi no hauran en ajuda aquesta dolça stela! Córreguen, ausades, de totes les partides del mon les tribulacions innumerables, vinguen contra mi e enrevironen-me amargors sobergues, car no-m cal tembre gens pus que tu est stela luminosa ab mi, e lavors resplendeix en la consolació de la mia ànima. Ardidament sia yo incircuït de angoxes e affanys. E com les aygües entraran dins la mia ànima, sia yo desemparat de tota ajuda

humanal, sia menyspreat e viltengut per tota creatura. E tota la universitat de aquest món impugne contra mi, malvat peccador, qui són digne de tot mal, sol que ab mi sia la stela Maria. O, e com seré beneventurat llavors com seré menyspresat e calçigat per totes les gents e seré resebut e regit per aquesta gloriosa stela. Maria, stela és de mar, la qual respandeix sobre aquells qui són posats en amargor. O, e com és cosa dolça e delitable als uylls veure aquesta lum preciosa. O e com és bo e amable cambi avorrir tota consolació mundanal e gitar la lum de si sens sperança de cobrar-la per obtenir la resplandor de aquesta graciosa stela e preciosa.

Més val sola una il·luminació de aquesta stela que no fa possehir totes les coses mundenals. ¿Qui és, donchs, si horat no és, qui no entre alegrament en la mar de aquesta amargor, de tota compassió e de tota passió, hon respandeix aquesta sancta stela? No hage pahor lo cor perfet e virtuós, car impossible és que la nau de la àvol pensa regne allí hon respandeix aquesta preciosa stela, ne's pot metre núvol en lo mon entre l'om e aquesta stela sens voler de hom mateix. O Senyora, tu en aquesta mar és nau a nosaltres qui'ns porte e'ns sosté; est encara que'ns assegura e'ns refrena; est govern qui'ns endreça e'ns guia, est vela qui'ns mou e'ns fa ombra de dolça suavitat. Tu est stela resplendent que mostra a nós lo port de salut impetrant-nos port ab vera seguretat. ¿Qui és, donchs, qui no entre volenterosament en aquesta mar de compassió e de passió, en la qual tu verge sagrada, ajudes e fas special protectió a tots aquells qui són en la dita mar, administrant-los en tota necessitat?

Certes, per tal que yo pusque mils parlar, dich que tu Verge Maria es feta mar amargosa per la passió del teu car fill e per la compassió de nostres iniquitats. No dich pas, verge Maria, que ara sostingats tribulació, mes considerada de present la tua pensa segons que era en aquesta vida, com tu staves prop la creu hon stave penjat lo teu car fill, adonchs entrem en aquesta dubla mar avents compassió del teu car fill crucificat e del teu cor qui sostenent ab ell passió fo per sobre gran dolor a la creu clavat per tant singular tristor per les nostres iniquitats que són stades ocasió de tant cruel pena e de tant dolorosa mort. Cové'ns, donchs, entrar en la dita mar si volem entrar dins lo teu cor qui és feyt una gran mar speyosa. ¿Qui és, donchs, qui no entre en aquesta mar per tal que pusque entrar en lo cor de aquesta verge? Certes, verge sagrada, aquells entren en lo teu cor e són en lo teu cor qui recorden continuament la passió del teu fill. Impossible cosa és, mara piadosa, que hom entre dins les nafres del teu car fill e que no entre dins lo teu cor, car totes aquellas nafres en lo teu cor seran perpetualment empremtades, car axí com aquellas nafres totstempes seran en lo cor del teu fill, per semblant forma seran tostempes en lo cor de la mara. Qui tardarà, donchs, d'aquí avant, ne qui sera pereós de entrar en aquest navili? Dolça cosa és, Verge Maria, de tu a hoir e pus dolça e sobre dolça és entrar en lo teu cor per les nafres del teu car fill. No-s pertesque lo hom de las nafres ne dels opprobris e injúries de Jesu Christ si no-s vol exir del teu cor. Alí tot lo hom és fet virginal, tot sant, tot divinal, e oblida si mateix solament contemplant la mara ab lo fill e lo fill ab la mara.

Aparat crític: Manuscrit Nàpols/text de Vives**-/CONTEMPLACIÓ MOLT DEVOTA SOBRE LA SALUTACIÓ ANGELICAL LA QUAL ÉS AVE MARIA**

deus tecum/-.	portes/aportes
puch/pusch	-/sancta
nèxer/naxer	caritat/voluntat
let/leit	pol·luts: per, tatxat.
bolcat/embolcat	-/labis pol·luts
senyor/- tu regesques	-/tua
governs/governes	tua/-
pudrimer/-	creu/crech
sútzeu/suze	puga/pusque
legea/leig	-/donchs
-/e	yo/-
-/en	-/yo
viure/-	digne/indigne
de/-	sutze/sútzeu
has volgut/-	lege/bruta
inluminar/il·luminar	Mes/Mas
meu/-	reservada/-
puga/pusque	-/e
feta/feyta	és/-
de/-	-/fort abhominabla
car/cor	renominar/rominar
sobiran benefici/singular misteri	sovén/sovint
-/l'has	aprofitoses/profitosas
sant/gran	tenent-li/tenint-li
e infaels/infeels	-/e
que/qui	e/-
-/de	s'ecosten/s'acosten
-/tu	reverentment/humilment
formats/creats	-/e aytals nodreix
acustumada/acostumada	reeb/-
enemichs/inimichs	ben/be
infeccionat/enfeccionat	de/en
infael/infel	--/se alegre de tant nobla mara e la abraça
mara/voluntat	de tot cor e la ressemble per obra.
lo/l'	-/0 bé és beneventurat aquell
sutze/sútzeu	resembla/ressemble
ell/-	menyspresant/menyspreant
salut/saluda	qui/que
que lo/que·l	conjuny/comuny
salut/saluda	ahuneix/huneix
-/la	saluda/-
qui/que	aytal mare verge/en aquesta Maria verge
salut/saluda	cor/car
creu/crech	per/par
amor/-	ajustades/justades

vahem/vem	e/-
bonesa/bonea	que·l/que
graciosa/preciosa	-/molt
obtenir/-	tot/-
coratge/corage	-/ab
heretés/hereters	parle/parlí
dol/dolçor	veu/veig
car/-	sots/sou
dolça/-	defállega/defalga
adolceix/endolceix	Considerant/quant considera
de/del	que·l/que lo
com/quant	és/has
ab/al	-/ésser
suau/humil	ous/es
delite/adelita	volenterosament/plasent
-/seu	-/tots
null temps/no	hòmens/homes
ço/aço	e/-
merevella/-	redunden/redunda
a tu/	est/es
sal/sau	-/car
que·ns/per que·ns	demonis/dimonis
qui/que	-/ploren
que encara requieres, e demans los nostres	faels/feels
coratges/-	deliten/adeliten
ven/ve	encarnada/incarnada
Reebs/Reb los dits	plore: no és en A.
est/es	prenyada/imprenyada
e/et	hòmens/homes
sin/sy	-/donchs
qui/que	l'enteniment/lo enteniment
nagú/-	a/en
-/qui·s pusque amagar	les coses celestials/los cossos en alt
ms B: <pietat> caritat.	adolcit/endolcit
sants/-	E/A
-/hon	Lavors/Lavores
stesas/stesos	misericòrdia/misericordiosa
esbandits/esbandits	O amable Ave/Ave o amable
est/es	la un/lo un
hajau/hajats	sobre/sobres
puch/visch	e/-
viure/-,	excés//tant gran exets
diabòlicament/en vida diabolical	qui/que
no/ne	que·l fill de perdició, sach ple de peccats
confiy/confiu	/que lo sac ple de peccats, fil de perditio
bonesa/bonea	e
no/ne	que/com
indigne/indigne	t'e/he

son/som	-/de la mia ànima
amar-te/que't am	com/quant
est/es	yo/-
impetrem/	ab/en
renovellades/reperades	llavors/lavores
imperfetes/imperfectes	com/quant
ne respandeix/- respandeix	menyspresat/menyspreat
la sposada n'és mudade/-	resebut/reebut
ben/be	lum/luny
est/es	porte/aporta
est/es	ne's pot metre núvol en lo mon entre
est/-	l'om e aquesta stela/-
te ha/ha te	est encara/e'ns ancora,
lum/Rey	que'ns/qui'ns
est/es	est/es vela
fo/fou	seguretad/securitat.
en la/en	-/computió
Est/És	tota necessitat/totes lurs necessitats
totes les òrdens dels sants-	pusque/puxa
Est/Es	-/les
deffenen/defensant.	Adonchs/A! donchs
Est/Es	dubla/dobla
-/de	avents/havent
Deus/Deu,	fo/fou
-/a totes parts	a/en
de totes parts/-	donchs/donques
de/en	speyosa/spaciosa
del/de	-/alegrament
a culpa/per colps	en/dins
a/en	recorden/rominen
-/de	dins/en
ajuda/-	dins/en
ten/-	-/per totstemp
socors/secors	per semblant forma/semblantment
verginal/virginal	seran tostemps/per tostemps seran
la/-	la/tu
-/e	-/tant
est/es	entrar/intrar
-/placia't	a/-
perfeta/perfecta	hom/home
-/me sies stela, que tostemps	ne/e
crucifigat/crucificat	Alí/Alli
delitaments/delicaments	lo/-
enrevironen/environeen	hom/home
est/es	oblida/oblidant

3. *Salve Regina*

A saludar la beneventurada verge gloriosa, primerament devem considerar la sua magnitud e granesa car no pot ésser en major dignitat elevade que ésser apellada mara de Déu, e no és en lo cel, exceptat lo fill, que sia elevat en tanta excel·lència com és la mara de Déu. Alagrant e merevellant-te, donchs, sobre la benignitat e magnificència de la mara nostra, acostant-se a ella ab gran confiança e ab gran devoció, digues-li reverentment Salve, qui vol dir Deus te sal.

E com hauràs dit açò reduyr-te hàs tantost a la tua poquesa, en sguart de la magnificència de la mara de Déu, e dir-li-hàs: “Senyora mia, hages passiència en mi com yo qui són lo pus vil dels hòmens gos star devant tanta e ten gran senyora, e presumesch de saludar a tu qui est regina del cel, senyora dels àngels e mare del meu senyor. Mes yo, senyora, confiy tant de la tua benignitat e humil graciositat que tu sostindràs a mi indigna, e com tu sies archa de Déu, e sens tota comperació pus noble que la archa del vell testament e yo sia pus vil e pus peccador que aquell Oza qui quant volgué tocar la dita archa caygué mort en terra. Emperò, verge gloriosa, com tocaré en lo meu cor e t saludaré ab la mia boca, no creu yo ésser ferit, ans sper ésser inflammat ab la tua amor e ésser hoÿt en totes coses per la tua larguesa e habundància e pietat.

Donchs, dir-t’è Salve Regina, qui vol aytant dir com Déus te sal regina; sots lo teu regiment, Senyora, vull de aquí avant anar e a tu servir, per què m coman totalment a la tua senyoria per tal que tu m regesques en tal forma que no leixs gens del meu regiment a la mia follia; car molt son contrariós a mi mateix, car sàpies que tot quant lejaràs al meu regiment vendrà a gran destrucció, car com yo sia ple de misèria, e del cap tro als peus tot son podrit git de mi pudor e habundància. Mes, ¿Com volràs regir a mi tu que est ten noble creatura? Certes, per tal me regiràs com és regina e mara de misericordiables.

E, donchs, tu est regina e mara de misericòrdia e yo són lo pus vil e pus miserable que sia en lo mon. E per ço són lo menor de tots quants són a tu obligats. E, ¿Com se porà fer, Senyora, que tu no exercesques en mi la obra de la tua misericòrdia? Verament, Senyora, tu est regina de misericòrdia, car no és (en) la present vida algun axí desesperat, axí mesquí, al qual tu no impetres misericòrdia profitosa si vol recórrer al teu regiment. Certes, Senyora, com te quart e t mire no veig que sies sinó una pura misericòrdia car per los miserables és feta mare de Déu. Tu, Senyora, has engendrada la misericòrdia e per ço t’és comenat lo ofici de haver mercé. Tu, Senyora, a totes parts est vallejada de misericòrdia, hon appar que tu solament desiges haver misericòrdia. Molt és ansiosa, Verge Mare dels miserables, aquells has adoptat en fills; tu, Senyora, has volgut regir aquests e per so tu degudament est apellada regina de misericòrdia. E per ço, Senyora, perquè temem d’aquí avant de què havem pahor, ¿Per què no venim a tu corrent a grans passors? e ¿Qui és qui no obtinga ço que demanarà a tu? Certes, no m sé si ya no és aquell qui no s regoneix que sia miserable, emperò no confia en la tua gran misericòrdia. Hagen, donchs, pahor aquells qui són superbiosos e presumptuosos, qui tinents-se per justs e sants no s posen sots lo teu regiment. E axí mateix són miserables aquells qui no requeren ne demanen la tua misericòrdia. E, donchs, nosaltres miserables,

aconsolem-nos de aquí avant ab tu qui és mara de Déu e ab tu habitem e tu habracem ab totes les entràmenes de la nostra pensa, car tu és *vite* que vol dir vida.

Hoc, verament, bé és vida, car ab la tua humilitat has vensuda la mort de supèrbia e has impetrada la gràcia engenrant-nos la vida de glòria. E no és dubte que no hages desliurat lo nostre cors e la vida natural de molts, e grans perills en totes coses poses tu mateixa que en vida contra la mort segons que tu veus ésser expedient a nós. O vida meravellosa, la qual te forces de vivificar. Los morts per tu, Senyora, tornan de mort a vida, la qual no tem la mort, e destroueixs la mort, faent dels mortals immortals. Certes, verge gloriosa, yo confés que tu és vida amable, vida desiderable e vida la qual no envelleix, ans la vallesa redueix en joventut. O vida, la qual avorreix e redueix a no res les vides carnals. O vida, la qual nos revides ab viandes celestials. O vida contrariosa a la vida del mon, aquell qui a tu volrà haver obs li és que's don en afflictió e que foragit de si mateix los delits mondenals e que menyspreu tots delicaments, car aquell que si mateix haurà més mortificat més te possehirà. O vida, la qual dones força e vigor ab la divinal potestat, tu regles e regeixs lo món ab la divinal saviesa e dones creximents de virtuts ab la divinal bonesa. Si tu senyora és vida mia, ¿Per què no és totstemp ab mi? ¿Per què no dones tot temp perfecció a la mia pensa? ¿Qui-m farà ten assenyalada gràcia que totstemp me alegre dels beneficis de aquesta vida?

Dulcedo.

Verament, tu est dolçor qui foragites e portes los contemplants a la suavitat de la glòria celestial, e a la derraria mets en possessió del cel. E, dolça senyora, la sola memòria de la qual leva la pensa en alt, la ballea de la qual alegra l'ull de la pensa e la granesa de la sua delectatió embriague lo cor. O, Senyora, qui arrapes lo cor ab la tua dolçor, e ¿No has tu arrapat e sbaÿt aquell qui-t contempla? Certes, sí has, e digues-me, ¿Hon has posat lo teu cor per tal que yo lo pusque trobar? ¿Hauries-lo, Senyora, posat en lo teu sin per ço que yo no'l tròpia? Per ventura, Senyora, en lo vostre sin lo havets posat per tal que s'escalfi de la sua gran fredor. E pens-me, senyora, que'l dit cor havets stret ab los vostres braços per tal que per gran scalfament de amor no-s pusque separar de tu.

O arrapadora dels coratges e ¿Quant me restrenyaràs lo meu cor?, e ¿Per què arrapes los coratges de la gent simple e humil?, ¿Per què fas tant gran violència o benvolença als teus amics? E vols, Senyora, tenir per tostemp lo meu cor, e com te deman lo meu cor rius-te en la pensa e tantost són adolcit ab la tua dolçor; e com me despert e't deman lo meu cor, tu, sobre dolça verge, me abrades e me embriagues en la tua misericòrdia. E lavors, yo no-m sé si he cor o no, e no sé alre demanar sinó que-m dons lo teu cor, car lo meu cor és així embriach de la tua dolçor e governa-lo e regeix-lo e col·loca-lo en la nafra del costat e en la preciosa sanch del teu car fill; e conserva-lo allí per tal que senta açò sol que tu ames e que no sia en la terra ans ab tu tostemp en lo cel.

O beneventurat cor al qual és donat de gloriejar-te en los delits de aytal senyora, e haver ab ella compassió del teu car fill! O meravellosa e amable dolçor del cor, al qual totes les coses del mon són amargues, leges e tristes, exceptada la mare ab lo fill e les coses que pertanyen a Déu e a la dita mara! O sobre dolça verge, e com

dolçament tires los coratges; o dolça puella, e com dones dolçors!; donchs, o tu verge qui permits tota dolçor!; o dolça, e com és sobre dolça en los teus delicis e com has dolces peraules e plenes de pietat, e per tal és tu dita dolçor de vida!

Spes nostra salve,

Ço és tu és sperança nostra, e ¿Com no és tu sperança nostra? Certes sí és, car tu est senyora del regne celestial; e ¿No és tu mare del premi, so és de Jhesu Christ, engenradora del nostre remey qui és premi dels bons e dels beneventurats? Certes, tu ho és, e ¿No és tu aquella que desiges tant singularment lo nostre exalçament? Certes, sí, e ¿No és tu aquella la qual sens tota comperació ames nos e procures lo nostro bé e molt més que no fan lo pare e la mare nostres carnals? Certes sí. E, donchs, si tu vols fer a nós gloriosos, e axí ho vols de cert, ¿Qui.u pora vedar? E ¿Què has alre a fer tu, verge gloriosa, si no donar-nos lo teu car fill, car ell és mèrit e premi nostre e glòria e heretat nostra? Hagen, donchs, sperança tots aquells qui conexen lo teu sant nom, car no derelenqueixs aquells qui cerquem a tu, senyora. Certes, aquells qui en tu posen sperança mudaran lur fortalesa e pendran ales semblants a ales de àguila, e volaran e no defalliran, e correran e no es cansaran. E ¿Qui és, senyora, qui no spera en tu per la qual son hoïdas les pregàries dels sants pares, les peraules dels sants profetes e llurs prometenses són estades complides? E ¿Què han pogut desijar los pares nostres que no hagen aconseguit per tu, alta senyora?, e si los antichs han haüdes totes aquestes coses per tu, e ¿Com se porà fer que nós qui som fills teus rehemuts ab la preciosa sanc del teu car fill que no hajam tot quant volem demanar? No dubte yo que si venim a tu no hajam tot quant volrem. Confy, donchs, en tu e sper aquell qui's vol desesperar, e aquell que defall córregue a tu ab gran confiança. Vingue a tu aquell qui vol impetrar gràcia e mercé e digue Déus te sal Verge Maria...

Certes, ben és dit Deus te sal, e ¿Qui-ns porà d'aquí avant dir que no't saludem pus que axí és mare e senyore nostre, vida, dolçor e sperança nostra, e qui-ns porà tolra de la tua reverència que és regina e senyora dels cels? No solament los hòmens, mes encara totes les creatures saluden a tu qui és engenradora de Déu. Per tu, senyora, són totes les coses restaurades, e tot lo món recobre per tu lo seu creador per tal que ab degut orde sia subjugat. Certes, gran merevella seria que tot lo món cessàs de dir la tua llahor, e que no't llohàs per tot temps e per totes horas. Mas ¿Què vol dir saludar-te dues vegades sinó honrar-te axí com a Mare de Déu e regina dels àngels?, e ¿Què vol dir retornar la salut com dehim Salve Regina, e après segueix-se Spes Nostra Salve, sinó fer de reverència sens fi, e per secula seculorum?, e ¿Què vol dir saludar-te e resaludar-te altre vegada sinó demanar a tu senyora que aprofiten en la salut nostra que't saludan e't resaludan sinó per tal que per tu senyora siam guardats e deffesos de dins e deffora? ¿Quina cosa és saludar-te altre vegada sinó offerir a la tua reverència tot lo nostre coratge? ¿Per què t'e saludade, sinó per tal que't hagués e per què t'e saludade altra vegade sinó per tal que per tu possehescha lo teu car fill?, ¿Per què t'e saludade sinó per retret, attentat e voluntària, al meu desig e a les mies peticions?, e ¿Per què t'e altra vegada saludade sinó per tal que complesques les dites demandes? Certes, primerament, te volem saludar perquè et loem. Segonament te volem saludar per tal que après de aquesta misèria nos alegrem de la glòria del teu car fill. Primerament, Senyora,

deus ésser saludada per tal que per tu sia impetrada la gràcia. Segonament per tal que la glòria sia a nós donada.

Ad te

A tu, verament, car tu sola has engenrat lo Senyor, tu sola has destruïda tota pràctica heretical, tu sola és senyora del regne, tu sola és governadora del premi. A tu, mare nostra, a tu, nodriça nostra, a tu vidadora nostra, a tu, sertes, la qual laves nosaltres de les sutzees dels peccats, la qual aconsoles aquells qui jauen en lo braçol, alletes los infants famolents ab los teus braços, sostens nosaltres flachs e defallents. Tu est aquella que metges e guareys e portes a salut los malalts. O senyora, no és feta solament tu senyora, ans encara és feta mare, nodriça e metgessa dels miserables, com emperò sies nodriça, regina e emperadriu dels cels. A tu, certes, recorren car no menysprees los qui erren, ans graciosament rehebs aquells qui a tu fugen e los tires a tu ab les teues plasantaries, e-ls nodreys ab los teus delicis.

Ad te clamamus,

A tu, senyora, cridam, e ¿Per què, Senyora, no cridarem per ço com sentim les nafres, sentim les plagues e som circuÿts e nefrats per nostres enemichs? Cridam per so com som conguxats e oppremuts per infinides misèries. Cridam per la conguxa del cor, per lo ventrell qui és buyt, per la amargor de la dolor, per la granesa de la gran amor que aportam a la tua amor. Cridam per tal que tu no dormes en nostres necessitats e per so que ns quarts e ns aguayts lo dia e la nit.

O senyora, ¿Per què-t adorms?, Leve't si-t plau e avide'ns. Crida'm, axí mateix, senyora, per so que-t mostrem la nostra necessitat per tal com aquella nos força de cridar a tu. Crida'm, senyora, a tu per tal que mogam a compassió, tu qui és piadosa senyora, e en aquest cridar se són fetes regolloses les nostres goles; e perquè, donchs, senyora, tragues molt yo perdre la veu per sobres de cridar, e de aquí avant no poré cridar a tu. O mesquí, e ¿Què faré yo, llavors, com no-m poràs hoir? ¿Què faré, llavors, Senyora, com seré derelenquit per aytal mare piadosa? ¿Què fare yo, llavors, com tu, Senyora, no-m poràs ministrar les tues dolces paraules? O gloriosa, senyora, cuyte-t, cuyte-t, e ajuda tost al qui-t crida ans que no defallesque en les mans del enemich seu. Corre, senyora, e cuyte-t e ajuda al teu malvat e inich servidor. Perdona-li, senyora, e desliure'l de les mans e dels perills del seu enemich. Si altra cosa no-t devia moure, alta Senyora, si no per tal com lo teu enemich gosa esvaire los teus servents, falsament e malvada, per açò sol deuries cuytar a ajudar-nos. O, senyora, accorre e desliurets per ço que puxam resistir a lur supèrbia.

Corre, Senyora, per tal que ells no diguen on és lur senyor, de la clemència e pietat del qual confiaven, e no-t merevells, Senyora, si cridam car massa nos som lunyats de tu e havem dissipats tots nostres béns en terra stranya molt luny e seperada, quaix que diga si fóssem prop de tu poríem-te perlar, ara som luny e per ço cridam, per ço com som remembrants dels teus pits, cridam a tu: “/Exules, exellats d’ella”. Corre, Senyora, per tal que-l teu enemich no-s glorieig en senyorejar los teus servents, celestial terra e exellats de la visió divinal.

Mas plàcia a Déu que no siam exellats de la gràcia supernal ne de la consolació maternal. O ànima mia, ¿Per què no és abans sepparada del teu cor que axellada de aytal senyora? Si tu és exellada de la mare sàpies, de cert, que així mateix seràs axellada del fill, ço és de Jesu Christ qui és cap teu.

O home nítol, e ¿Com poràs anar sens cap?, e ¿No seria cosa de gran merevella sens cap anar? O mesquí, e ¿Per què son tramés en ten loch exili? O, e ¿Quant veuré Déu qui és salut mia? O, e ¿Quant poré mirar la mia Senyora? Almenys no dubte, Senyora, en res que si nós cridam a tu axí com axellats que no haguéssem tu e lo teu car fill en ajuda, per què, donchs, volem reposar ací en aquest món axí com a ciutadans. ¿Per què no sospiram per anar a nostra terra?, ¿Per què no desijam abraçar la nostra sobredolça mara? ¿Per què no desijam habitar ab ella e ab lo teu car fill? Senyora nostra, mentre que nós serem ací, fe'ns ésser exellats per tal que si per ventura posàvem ací nostra confiança axí com si érem en nostra terra pròpria que no cessem cercar tu e lo teu car fill. Emperò, verge gloriosa, mentre som ací fe-nos ésser axí axellats en lo cors que siam ab tu axellats en la pensa nostra.

Filii Eve,

Car nós som fills de Eva. Bé som verament fills de Eva, car som presumptuosos e superbiosos, ambiciosos, avariciosos, golosos, carnals e inobedients, següents en totes coses la dita Eva mare nostra, car som tots inclinats a mal e fort difícils a fer tot bé. E si per ventura s'esdevé que engenrem algun fill de beneventurades obres, moltes vegades se sdevé que·l parim ab dolor e ab gran tristícia, mas lo mal perpetrar ab gran goig e ab alagria e no·ns abastem solament nostres mals ans encara inclinam los altres a mal segons que féu Eva a Adam. E axí com ells s'excusaven enaxí nosaltres excusam nostres defalliments e·ls posam sobre altre si fer o podem, e·nviam-nos de menjar del fruit de la vida, ço es, de contemplar Jhesu Christ en la Creu. E applicam les mans al fruyt que·ns és vedat, no curam de habundar en contemplació dels delits dels de paradís ans volem habitar en les sutzures dels peccats a tractar les coses vanes e folles. E per tal que tot digue: **“Volem abans mastegar la femta abhominable que assaborir los grans e inextimables goigs de la pàtria celestial”**.

O quanta follia e seguetat, la qual null temps fon hoïda. Més nos plau aconsaguir la mort ab grans trebaylls e ab moltes suors que aconseguir la mort e possehir la vida eternal ab tota dolçor e suavitat e ésser fet quasi divinal e ésser confermat totalment ab Déu, en guisa que ja no sia hom en si, ans sia tot fora si, hoc encara que·s pusque atrobar tot sobre si tot convertit en Déu; en tant que ya no pusque veure ne sentir sinó Déu tot fus en ell, e regalat en la sua amor. De aquestes coses no curam nosaltres, ans nos dóna vijares que sien vanes e dignes de scarn e ressemblam a tota legea e la sobrepujam en mal nostre. E si tu, Senyora, no·ns haguesses ajudat ja per ventura fóren devallats a les pregoneas de infern. E per so nosaltres sabents que tot açò nos ven de la clement e piadosa ajuda speram ésser sublevats de tu de tanta e de tant gran misèria.

Ad te suspiramus

A tu suspiram, desijants e suspirants de veure lo teu car fill. Verament a tu suspiram axí com infants qui·s forcen de mamar los teus beneventurats pits.

Verament a tu suspiram axí com a fills qui corren als teus abraçaments maternals. A tu suspiram dins nostres entràmenes embriagats en la tua sancta amor. No és amor en lo mon qui-ns force de sospirar sinó la tua de la qual som intrinsecament embriagats. Qui és qui no sospir per la vostra amor e per lo desig teu a tu qui és reperedora de totes les coses. O fornall de amor, ballesa qui trespasa lo sol, dolçor pus dolça que mel, tresor de honestat, espill de eximpli de tota sanctedat A tots, Verge Maria, és delitable, tu és cadira de saviesa, flum de clemència, raig de la deïtat, e no és algun qui-s pusque amagar de la tua calor. Adonchs, ab tot nostre desig e ab totes les madules de la nostra amor, suspiram a tu, suspiram axí mateix per sobres gran dolor car les angoixes nos oppremen a totes parts. E ¿Com, donchs, no sospirarem a tu qui és solaç dels miserables, reffugi dels axellats, redemptora dels catius, medecina dels malalts, sposa dels jovents, regina dels combatents, senyora de tot lo món e de tots los hòmens, hoc encara dels enemichs? E no sia qui pusque empexar la tua sancta voluntat. E per ço nosaltres, axí miserables, axí afficcionats, suspiram a tu qui est ten sancta, ten dolça, ten suau, ten poderosa ajudadora de tots, nodriça de tots e rael del fruyt de vida. Suspiram, donchs.

Gementes et flentes in hac lacrimarum valle

Gemegants e plorants en aquesta vall de làgremes. O, Senyora, ¿E no veus tu que totalment som plens de amargor, dins nosaltres som gemegants, fora nós ploram per ço com jahem en loc lacrimós carregats de peccats, e per ço gemegam com jahem agreujats de penes e per tal ploram com habundam en grans misèrias? Gemegam com som despullats e jahem en la vall de làcrimes destituïts e seperats de tota ajuda. Gemegam encara per ço com no vahem lo sol de justícia e per ço com servim a nostres enemichs. Som en la vayll de làgremes demanants la tua ajuda. Aquest món, certes, és vayll de làgremes a la qual devallen totes les coses ploroses, e a la qual decorren tots gemecs, en la qual cahen e devallen totes legeses. En aquesta vall amargosa caygueren los diables de inferns e multiplicaren los peccats dels primers pares nostres e la misèria dels antichs. ¿Què diré més? No puch recomptar tots los mals e totes les misèrias e abominacions de aquesta cruel vayll.

Eva ergo advocata nostra

E, donchs, advocada nostre, gloriosa, loable e més que loabla, procuradriu de la clemència del Salvador, lo qual ha volgut donar tant nobla ajuda a aquells qui axí són affligits. O merevellosa benignitat del nostre Déu qui als seus peccadors ha donada tu, Senyora, per advocada, per tal que pusques impetrar del teu car fill tot quant volràs, lo qual fill és constituït jutge entre nós e Déu lo pare. No és dubte que la nostra causa no dampnàs manifestament aquells los quals conserva la advocació de la tua pietat.

O merevellosa misericòrdia de Déu envers nosaltres, la qual per tal que no fugíssem de la sua clemència no solament s'és volgut donar a nosaltres en jutge, en guisa que fos Déu e hom, ço és Jhesu Christ, per qui deu ésser promulgada la sentència, ans ha volgut constituir e ordonar per nostra advocada la mara de Déu en disposició de misericòrdia per mèrits de les entràmenes de pietat, ço és, la senyora de glòria, la qual pregue e al·legue totstemp per nosaltres, E per ço, senyora, no devem tembre que no hages mercé dels miserables e que no't declins en aquella

part la qual defenses e que no ns empertes glòria la qual nos procures. Sé de cert que après que la sentència serà donada no restarà apel·lació a major, car si ben lo jutge és hom fill teu, aytambé és fill de Déu lo pare. No veig senyora que cosa del món te puxa ésser denegada e que per tu no hajam la celestial terra. O merevellosa pietat, açò és, certes, allò que desige lo Déu nostre, açò és que spera, açò és per què ha constituïda tu per advocada nostra. Ne reste pus, senyora, sinó açò qui's segueix.

Illos tuos misericordes oculos ad nos converte

Gire envers nosaltres aquells uylls misericordiosos. No dubte, Senyora, si tu mires tres misèrias que pusca en res tardar ne laguiar la obra de la tua gran misericòrdia. O bé son meravelloses e amables aquells raigs dels teus uylls ab los quals nos tires amor e ns portes a la plena salut, los quals arranquen los uylls verinosos dels basaliç o uylls enverinats de Eva. E si volets resebre perfeta medicina ¿Per què no us presentats als uylls de la verge gloriosa? car la claradat dels seus ulls foragita les tenebres e met en fuyta la multitud dels dimonis, exterminen e desconeix los vicis de les penses, purgue tota legea, inflama los corages congelats, e a la fi tira e aporte aquells als cels. O, senyora, beneventurats son aquells los quals tu has mirats ab los uylls de la tua misericòrdia. O donchs, benigne senyora e mare e senyora, gire e converteix a nosaltres aquells teus uylls misericordiosos.

Et Jesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exiliu ostende

E après de aquest exili mostre a nós, Jhesús beneÿt, fruyt del teu ventre. O ventre desirable de hon és exit lo desig de les penses, lo flum de gràcia e lo premi de glòria. O ventre, no pas sol ventre fon portat lo preu dels perduts, la beneuÿrança dels sants e lo senyor dels àngels. O beneuÿrat ventre e beneÿtes entràmenes, o beneventurats pits. O Senyora mia, o font de pietat: lo ventre teu, Senyora, és flum de bonea e temple de sanctedat. O beneuÿrat ventre qui has engenrat lo sol e reperat lo món e has embellida la glòria celestial. O verge gloriosa, e com és preciós lo teu ventre qui ha donat lo metge als malalts, la vida als morts e paradís als justs. O ventre de vori, o cadira de saviesa. O ventre torneyat, o altea de glòria. O ventre amable, o dolçor de la ànima. O elevació de les penses, embriagaments dels corages. O suavitat dels pits, dolç és lo teu fruyt, Senyora. Aquest fruyt és Jhesús, fill de Déu vivent, aquest fruyt és lo salvador nostre Jesu Christ. En la dolçor de aquest fruyt és elevat lo enteniment, dilatada e ampliada la affectió e troba repòs lo appetit o desig del enteniment e de la voluntat hon se adolceheix la affectió, hon és determenada nostra intenció, car la dolçor del teu fruyt tot lo cor alengueix, tot lo cor se inflame, tot lo cor se'n regala com taste del dit fruyt. Aquest fruyt beneÿt del teu ventre mostra tu a nós après de aquest exili, per tal que vahents lo dit fruyt siam scampats en ell, e vahent lo dit fruyt siam convertits en ell, en guisa que nós així hedificats no siam nostres en res, abans siam totalment de Déu conformats en ell.

O clemens o pia o dulcis Maria. O clement o piadosa

O clement o piadosa o dolça verge Maria. O clement als freturosos, als qui a tu pregunen. O dolça a aquells qui a tu amen. O clement als penitents, piadosa als profitants, dolça als contemplants. O clement delliurant, piadosa destrubuint, dolça donant tu matexa. O clement aconsolant, dolça alletant. O clement en la obra piadosa, en la affectió, dolça en lo parlar, o clement en lo cogitar, piadosa en lo

sguard, dolça en lo abraçament dels fills, clement és en los afeccionats, piadosa als delinquins, dolça als qui mamen, clement és als humiliats, piadosa als corregits, dolça als amats, clement als qui't demanen, piadosa als qui't cerquen, dolça és als que't toquen quals obres, clement és als qui de tu se merevellen, piadosa és als qui de tu se alegren, dolça als qui de tu tasten, clement és als pobrelets, piados és als menyspresats, dolça est als devots, clement est als elevats, piadosa és als transformats, dolça és als regalats per amor. O clement e piadosa, o dolça Verge Maria, prega lo teu car fill per nós que·ns do daça la sua gràcia e dellà la sua glòria. Amen.

Aparat crític: manuscrit/text de Vives

-(Segueix se una molt devota contemplació.

-/Salve regina misericor (die) vi (ta) d (ulcedo)).

-/dona sancta Maria

sua/seva

granesa/granea

/e no és en lo cel exceptat lo fill que sia

elevat en tanta excel·lència com és la

mara de Déu/-.

benignitat e/-

acostant-se/acostant-te

qui/que

-/Spes nostra

dir-li-hàs/diràs li

ten/tant

est/es

Mes/Mas

confiy/confiu

quant/tivant

en terra/en la terra

com/quant

en/ab

creu/creech

amor/boca

larguesa/larguea

Senyora/-

Qui·m/que·m

leixs/lexes

a/de

vendrà/vindra

habundància/abhominació

Mes/Mas

est/es

ten/tant

misericordiables/misericòrdia.

-/E ¿qui son subjugats a misericòrdia sinó los miserables?

est/es

ço/açò

E/Et

mire/mir

engendrada/engenrada

Mare/Maria

volgut/volguts

degudament/-

est/es

regina/mara

-/e

passors/passos

qui no·s/qui·s

obtinga/obtinga

no·m/no·u

vite/-

la -/la vida

desliurat/delliurat

en vida/-

de vivificar/-vivificar

destroueixs/destroueix la mort

mortals/morts tals

vida amable/-

joventut/jovent.

avorreix/envelleix

a/- tu

que·s/-

don en/do

mondenals/mundanals

regles/arregles

regeixs/regeys

bonesa/bonea.

perfecció/-

ten/tant

est/es
 -/aquells/
 E/O
 Granesa/granea
 -/tu
 sin/sy
 s'escalfe/us
 nos/no'm seperar de tu
 restrenyaràs/strenyeràs
 benvolença/benivolència
 meu/teu
 te/me
 adolcit/endolcit
 lavors/lavores
 no-m/no
 dons/dones
 -/per singular gracia de pensar e cogitar
 en tal senyora, al qual es donat
 en/ab
 -/companyia
 exceptada/exceptat
 puella/verge puella
 dolçors/dolços dons
 qui/que
 los/els
 tu/-dita

Ad te/-

destrouida/destrouida
 pràctica/pravitat
 vidadora/ajudadora
 sùtzees/suzures
 jauen/jaen
 est/es
 guareys/goreys
 portes/aportes

Ad te clamamus/-

A tu, senyora/-
 sentim/sentints
 enemichs/inimichs.
 conguxats/congouxats
 oppremuts/oppremits per infinides
 miseries. Cridam per la conguxa/congoxa
 granesa/granea
 gran/-
 aportam/portam

Spes nostra salve ço és tu és sperança
 nostra/-
 -/ad te
 e com no es tu sperança nostra/Car es
 assaber tu es sperança nostra.
 sí/sic
 est/es
 hon/si
 e/e'ns
 qui.u/qui
 -/contrastar
 alre has a fer/-has a fer
 derelenqueixs/derendeys
 cerquem/crequen.
 -/lur
 mudaran/maduran
 e/-
 cansaran/encalçaran.
 spera/sper
 pogut/puscut
 -/e de los prophetes nostres
 porà/poria
 que/qui
 -/El manuscrit base de l'edició de Vives
 s'ha saltat des de *Certes ben és dit Deus*
 fins a *aquesta misèria nos alegrem.*
 misèria/glòria

nodriça/-e metgessa
 nodriça/-
 dels cels/-,
 -/certament
 delicis/-.

la tua amor/tu.
 tu no dormes/'t adormes
 aguayts/guaytes
 lo dia/de dia
 la nit/de nit
 tu/-
 e perquè permets nós ésser afligits si tu
 senyora triges/ No en ms.
 avide'ns/ajuda'ns

regolloses/rugalloses
 -/e perque permets nos ésser afligits si tu
 llavors/lavores
 com/quant
 -/yo
 llavors/-
 derelenquit/derelinquit
 yo llavors/-lavores
 ministrar/administrar
 cuyte't/-
 enemich/inimich seu.
 desliure'l/ajudali
 perills/del parill
 enemich/inimich
 tal/tant
 lo teu enemich/los teus inimichs

Fili Eve/-

ambiciosos/-
 golosos/gulosos,
 e/-
 següents/seguints
 car/com
 som/siam
 a fer/en fer
 beneventurades obres/benaventurada obra
 ab/- alagria
 abasten/basten
 féu/fou
 excusaven/escusaren
 posam/lançam
 posam sobre alt si fer o podem/lançam o
 descarregam sobre altre si fer-ho podem
 altre/altri
 e-nviam/enujam. Tradueix *Taedet nos
 vesci ligno vitae.*
 -/Ella ergo.

Ad te suspiramus

-/A tu suspiram. Certes suspiram de la
 absència de tant bona mara desitjosos de
 venir a tu senyora mare nostra.
 qui-s/qui se
 forcen/sforcen
 tu/-
 qui-ns force de sospirar/-
 qui/que

Exules exellats d'ella. Corre, senyora, per
 tal que-l teu enemich no-s glorieig en
 senyorejar los teus servents/-
 la consolació maternal/-.
 O/-
 Teu cor/-cors
 axellada/ésser axellada
 O homenítxol/home níxol
 ten/tant
 loch/lonch
 tu e lo teu car fill en ajuda/-
 nostra/la
 Per què no desijam abraçar la nostra
 dolça mare/-
 nós/nosaltres
 fe:ns/fes nos
 fe/f

del fruit/el fruit
 que/qui
 dels/-
 sutzures/súzees
 digue/ho digam
 seguemat/ceguemat
 moltes suors/molta suor
 la mort/-
 dolçor/- e
 confermat/confirmit
 ab Déu/en Déu
 atrobar/trobar
 fus/convertit
 e/axí
 ven/ve
 e/-
 -/diem:

de/e
 eximpli/exemple
 sanctedat/castedat
 pusque/puxa
 Adonchs/Donchs
 suspiram/-
 dolor/amor
 com/-

medecina/medicina	est/es
enemichs/inimichs.	ten/tant
pusque/pusca	Suspiram/Sospiram
empetxar/empatxar	

Gementes et flentes in. Hac lacrimarum valle/-

làgremes/lacrimas	misèrias/-
gemegants/gemechants	-/emperador
Gemegam/Gemecham	volgut/volguda
seperats/desemparats	pusques/pusquesses
e per ço com servim a nostres	empetres/impetres
enemichs/si	que/-
làgremes/ lacrimas	-/y
a/en	ben/-
devallen/devallam	puxa/pusque
ploroses/-	lo fill de Déu lo pare /lo fill de Déu
a/en	lo Deu nostre/lo pare
decorren/devallen	-/lo
legeses/legees	per/-
de/dels	pus/plus
puch/pusch	

Illos tuos misericordes oculos ad nos converte/-

aquells/aquells teus	desconeix/destroueix
tres/les nostres	-la
resebre/reebre	los-
miseriçòrdia: tatxat en A.	mare/mara
medecina/medicina	gire/gire't
claradat/claredat	-/e aquest exili mostra

Fructum ventris tui nobis post hoc exiliu ostende/-

ventre/ventre, ans cel imperial. En aquest	adolceheix/endolçeix
sanct ventre	determenada/determinada
fon/fou	lo cor alengueix/-
flum/font	se inflame/se'n escalfa
qui/que	vahents/veent
e/-	aban/sans
-/has	conformats/confermats
fruyt/pits	en ell/-
dolçor/suavitat	

O clemens o pia o dulcis Maria/-

-/e	
destruibint/distribuint	

En l'edició de Vives, manca el final de la traducció del llatí:

lo perlar, o clement en lo cogitar, piadosa en lo sguard, dolça en lo abraçament dels fills, clement és en los afeccionats, piadosa als delinquins, dolça als qui mamen, clement és als humiliats, piadosa als corregits, dolça als amats, clement als qui't demanen, piadosa. als qui't cerquen, dolça és als que't toquen quals obres, clement és als qui de tu se merevellen, piadosa és als qui de tu se alegren, dolça als qui de tu tasten, clement és als pobrelets, piados és als menyspresats, dolça és als devots, clement est als elevats, piadosa és als transformats, dolça és als regalats per amor. O clement e piadosa, o dolça Verge Maria, prega lo teu car fill per nós que ns do daça la sua gràcia e dellà la sua glòria. Amen